

Ilanngussaq H

Nuummi Ilinniartut ineqarfiinik nalinginnaasunik immikkoortut aappaannik sananerup inuiaqatigiinni aningaasaqarnikkut kingunerisinnaasanik naliliineq

Oktober 2024

Imai

01	Aqutsisunut eqikkaaneq	3
02	Tunuliaqut	6
03	Periuseq	8
04	Inuiaqatigiinni aningsaasaqarnikkut kingunerisinnaasaanik naliliineq	20
05	Missingersuutini aningsaasaqarnikkut misissueqqissaarneq	23
06	Ajutoorutaasinnaasunik misissueqqissaarneq	25
07	Sunnertianermik misissueqqissaarneq	28
08	Piujuartitsineq tunngavigalugu ineriartortitsineq	31
09	Tapiliussat	34

01

Aqutsisunut eqikkaaneq

Aqutsisunut eqikkaaneq

Tunuliaqut

2019-imi pisariaqartitsinermik misissueqqissaarnerup takutipaa Kalaallit Nunaanni ilinniartut ineqarfiini inissanik amerlanernik pisariaqartitsisoqartoq, tamatumalu kingunerisaanik pilersaarut *Ilinniartut ineqarfii nalinginnaasut* aallartisarneqarluni, nunami illoqarfinni ilinniarfeqarfiusuni tallimani piginnaasat naammattuunissaannik qulakkeerisussaq. Pilersaarut, immikkoortunut pingasunut aggornilersimasoq, maannakkut siunissamilu ilinniartut ineqarfiini inissanik pisariaqartitsinermut iluaqutaasussaq. Nalunaarusiami matumani Immikkoortut aappaat sammineqarpoq, 188,8 mio. kr.-nik aningaasaliiffiusumik Nuummi ilinniartut ineqarfiini 52-inik sanaartorfiusoq. Misissueqqissaarnermi Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoqarfiup najoqqutassiaanut naapertuuttumik pilersaarummi inuiaqatigiinni aningaasaqarnikkut nalinik naliliisoqarpoq. Misissueqqissaarneq sapaatit akunnerinik pingasunik piffissaliussap iluani KPMG Danmarkimit suliarineqarpoq. Taamatut piffissamik sivikitsumik piffissaliineq soorunami misissueqqissaarnermi itisiliinermut annertussusianullu pingaaruteqarpoq, taamaattumillu tamanna tunngavigalugu inernerit nalilerneqartariaqarlutik.

Periuseq suleriaaserlu

Inuiaqatigiinni aningaasaqarnikkut kingunerisinnaasaanik naliliineq misissueqqissaarnerit ilai arfinillit tunuliaqutaralugit suliarineqarpoq, pilersaarutip aningaasaqarnikkut Namminersorlutik Oqartussat aningaasaqarnerannut kiisalu peqataasut pineqartut allat aningaasaqarnerisa pilersaarummit toqqaannartumik sunnuteqarfigineqartut aqqissugaasumik tamakkiisumik naliliiffigneri qulakkeerineqarluni. Misissueqqissaarnerup ilaa pingaarneq tassaavoq inuiaqatigiinni aningaasaqarnikkut kingunerisinnaasaanik naliliineq, takorluukkanik marlunnik tunngaveqartoq: 1) Ilinniartut ineqarfii sananeqarnerini aningaasaliinermik takorluuineq, aamma 2) ilinniartut ineqarfii sananeqarnatik susoqannginneranik takorluuineq. Ilinniartut ineqarfii sananeqarlutik takorluuinerimi aningaasartuutit arlallit, naatsorsorneqarsinnaasunngorlugit annertussusilerneqartut iluaqutaasut akornutaasullu paasineqarput, aamma inuiaqatigiinni aningaasaqarnikkut ilanngaattissat ilanngaatigereerlugit ullumikkut naliinik naatsorsuinissamut periusissaq suliarineqarluni.

Iluaqutaasut ajoqutaasullu naatsorsorneqarsinnaasunngorlugit annertussusiliinermut isiginninneq immikkuualuttunik misissueqqissaarnermik tunngaveqarpoq, periusissiami ilanngunneqartut uttuutinit allanngortinneqanngitsunik pissutsinik allanik tamanik imaqartoq. Tamanna pisariillisagaavoq, kisianni inuiaqatigiinni aningaasaqarnikkut misissueqqissaarnermik suliaqarnermik isiginneriaasiulluni akuerisaasoq.

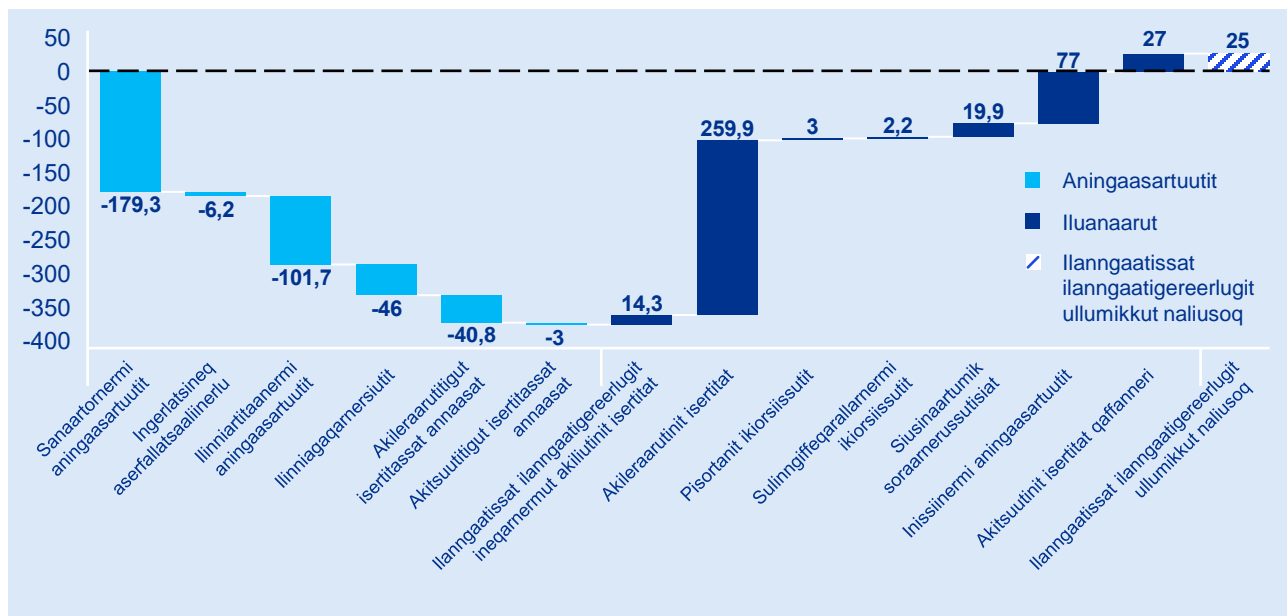

Aqutsisunut eqikkaaneq

Inernerit isumaliutillu

Aningaasaliinernik takorluuinerni inuiaqatigiinni aningaasaqarnikkut ilanngaattissat ilanngaatigereerlugit ullumikkut nalii **25 mio. kr.-nut** naatsorsorneqarput, tak. takussutissiaq ataaniittoq. Inerneq nangaanartoqarpoq, tassa naatsorsueriaaseq isummersuutini naatsorsuutigisanilu pingaarutilinni allannguinerit sunnertiasuummat. Taakkunani allannguinerit inuiaqatigiinni aningaasaqarnikkut imminut akilersinnaanermut pingaaruteqarsinnaapput.

Piffissami aningaasartuutit iluanaarutillu ilanngaateqarfiusut katillugit (mio. kr.)

Periutsip sunnertiassusia ilinniartut ineqarfiini inissiamut inummut ataatsimut politikikkut aalajangersarneqarsimasumik ineqarnermut akiliummik qaammammut 850 kr.-nik annertuumik sunnerneqarsimavoq. Ilinniartunut ineqarfiit sananeqartut ilaqutariinnut naatsorsuussaapput, taamaattumillu taakkununga ineqarnermut akiliut 1.700 kr.-ulluni, inissiami ataatsimi inersimasut marluunissaat naatsorsuutigineqarmat. Taakkunanga 1.700 kr.-nit ilai innaallagamik, kiassarnermik imermillu atuinerit akiliutaassapput. Misissueqqissaarnermi tassani atuinerit 675 kr.-t akiliutiginnissat naatsorsuutigineqarpoq. Tassa imaappoq ilinniartut ineqarfiink sanaartornermut, ingerlatsinerit aserfallatsaaliorninullu aningaasartuutit matussusernissaannut taamaallaat 1.025 kr.-usut. Ilinniartut ineqarfiisa atuunnerini inissianut 52-inut ineqarnermut akiliut 1.025 kr.-t sanaartornermut, ingerlatsinerit aserfallatsaaliorninullu aningaasartuutit 8 pct.-iinut matussutaassapput (nalini ilanngaateqarfiusuni).

Aqutsisunut eqikkaaneq

Inuiaqatigiinni aningaasaqarnikkut misissueqqissaarnermut inuiaqatigiinni aningaasaqarnikkut aningaasaliineranut assersuutip pitsaasuunissaa qulakkeerniarlugu iluanaarutissat allat taamaattumik apequtaassapput, soorlu qaffasinnerusumik isertitaqarnerup malitsigisaanik akileraarutitigut isertitat qaffanneri, kiisalu ilinniagaqassutsip qaffannerani naatsorsuutigineqarsinnaasumik nuussinikkut isertitanut aningaasartuutit apparneri aamma meeqqanut inissinneqartunut aningaasartuutit appartinneri. Iluanaarutininut taakkununga periusissiami ilaatinneqartut naatsorsuutigisat isummersuutillu pingaartumik apequtaassapput, tamannalu tunngavigalugu aningaasaliinissamut assersuut assut sunnertialluni, taakkunanilu sunnertisassuseq naatsorsorneqalerpat misissueqqissaarnerup inerneru annertuumik allanngorsinnaalluni. Taamaattumik inerneru annertuumik nangaassutigineqartariaqarpoq.

Tamatuma saniatigut misissueqqissaarneq aamma pilersaarummi missiliorneqartut ilaatigut ingerlatsineranut aserfallatsaaliuinerumullu aningaasartuutit aalajangersarneqartuni sunnertiassutsimik naatsorsuinissamut pissutissaqarluni. Taakku ukiumut ataatsimut 275.000 kr.-nik annertussuseqarput. Ilinniartut ineqarfiinik ingerlatsineranut aserfallatsaaliuinerumullu ukiumut aningaasartuutit ilinniartut ineqarfiisa annertussusaannut naleqqiullugu appasissorujussuurtut nalilerneqarput. Danmarkimi nalinginnaasumik inissiaqarfinnut paasissutissat takutippaat inissianut nalinginnaasunut quleriaanut inissialiornermut kvm-imut ataatsimut agguaqatigiissillugu aningaasartuutit ukiumut ataatsimut kvm-imut ataatsimut 482 kr.-usut. Ilinniartut ineqarfiisa 4.544 kvm.-inik annertussuseqarnissaannik missiliuinermi tamanna katillugit 2,2 mio. kr.-nik aningaasartuuteqarnermut naapertuuppoq. Annertussutsip taassuma allanngortinnerata kingunerisaanik inuiaqatigiinni aningaasaqarnikkut aningaasaliinermi assersuut amigartooruteqarfiussaaq.

Kisitsisit atorlugit uuttuilluni misissueqqissaarneq tunuliaqutaralugu Nuummi ilinniartut ineqarfii nutaat Nuup inuiaqatigiillu kalaallit tamarmiusumik piujuartitsisumik ineriartornerinut pitsaasumik sunniuteqarnissaa naatsorsuutigineqarpoq, tassa inuuniarnikkut avatangiisitigullu piujuartitsinermi uuttuutit, kiisalu nunap immikkoortuini nunalu tamakkerlugu ineriartornermi ilimagisat eqqarsaatigineqarlutik.

02

Tunuliaqut

Tunuliaqut

Tunuliaqut

Ilinniartitaanermut, Kultureqarnermut Ilageeqarnermullu Naalackersuisoqarfik 2019-imi pisariaqartitsinermik misissueqqissaarnermi inerniisimavoq Kalaallit Nunaanni tamarmi ilinniartut ineqarfiisigut piginnaasat annertusineqarnissaat ataatsimut pisariaqartinneqartut. Taamatut pisariaqartitsinermut pissutaasut pingaarnerit sisamaapput: 1) innuttaasuni ilinniagaqarsimasut amerliartorneri, 2) ilinniartut ineqarfii arlalissuit ullutsinnut naleqqukkunnaarsimanageri, 3) illuinnaat ilinniartut ineqarfiisut attartornerini aningaasartuutit qaffasissut, aamma 4) ilinniartut ineqarfii aalajangersimasut amigaataaneri. Taakku saniatigut Kalaallit Nunaanni nunami innuttaasut siassimanageri suli allanik ilungersunartunik pilersitsipput, ilinniagaqartut amerlasuut ilinniartornerilutik angerlarsimaffimminniit ungasissumut nuuttariaqartarnerat, tamatumalu ilinniartut ineqarfiinik amerlanernik pitsaanerusunillu pisariaqartitsineq annertusillugu. Taamatut pisariaqartitsineq iluaqusiiffiginarlugu Namminersorlutik Oqartussat pilersaarut *Ilinniartut ineqarfii nalinginnaasut* pilersissimavaat, taakku inuunermi inissisimaffiat apeqqutaatillugu ilinniagaqartut pisariaqartitaannut assigiinngitsunut tulluarsarneqartussaq.

Ataqatigiinneri

Pilersaarummi *Ilinniartut ineqarfiini nalinginnaasuni* ilinniartut ineqarfiini inissiat assigiinngitsut sisamaapput immikkoortunullu pingasunut agguarsimallutik. Pilersaarummi siunertaq tassaavoq Kalaallit Nunaanni pingaarnertut illoqarfinni ilinniarfeqarfiusuni tallimani ilinniartut ineqarfiini piginnaasat naammattut qulakkeerneqarnissaat: Ilulissat, Asiaat, Sisimiut, Qaqortoq aamma Nuuk

Nunami ilinniartut ineqarfiisigut piginnaasap allilerneqarnera nunamik imminut napatittumik pilersitsinissaq pillugu Namminersorlutik Oqartussat anguniagaannut pingaaruteqartunut ilaavoq. Tassani isumalluutinik eqqortunik ineriartortitsineq pingaaruteqarlunnarpoq, pingaartumik ilisimasat ilinniagaqarnerullu iluini. Ilinniartitaanerup qaffasissusia siuarsarnarlugu ilinniagaqartunut tunngaviusut ilinniartitaanikkullu periarfissat pitsaanerulersinnissaat pisariaqarpoq. Pingaartumik taakku ilinniarnersa ingerlanerani ilinniartut ineqarfiini inissanut periarfissaqarnerup qulakkeerneqarnissaa pisariaqarluni.

Pilersaarummi illoqarfiit ilinniarfeqarfiusut ilinniartut ineqarfiini inissatigut maannakkut pisariaqartitsinermik matussusiineq (Immikkoortoq siulleq) qulakkeerneqassaaq aamma siunissami pisariaqartitsinissatut naatsorsuutigisaq iluaquserneqarluni (Immikkoortut aappaat pingajuallu). Pisariaqartitsinerit taakku maannakkut aggersumilu ilinniartitaanikkut neqeroorutaasut aallaavigalugit missiliorneqarput, aalajangiinerit ilisimaneqareersut alliliinerillu tunngavigalugit. Ukiumi aggersuni ilinniartitaanerit akulikissusiini qaffariarnissaq naatsorsuutigineqarpoq, tamatumalu ilinniartut ineqarfiini inissanik pisariaqartitsineq qaffassallugu.

Siunertaq

Inuiaqatigiinni aningaasaqarnikkut misissueqqissaarnermi matumani Immikkoortut aappaat isiginiarneqarpoq, Inissiamik+/Inissiamik++-mik katillugit siniffinnik 224-nik inissaqartunik Nuummi ilinniartut ineqarfiinik 52-inik sanasoqarnissaa pilersaarutaalluni. Misissueqqissaarnermi siunertaavoq inuiaqatigiinni aningaasaqarnikkut kingunerisinnaasaanik nalilersuinerimut Aningaasaqarnermut Naalackersuisoqarfiup iltisarsuutaa (2015) naapertorlugu pilersarutip inuiaqatigiinni aningaasaqarnikkut nalingata nalilernissaa. Inuiaqatigiinni aningaasaqarnikkut nali pillugu naatsorsueriaatsimut tunuliaqutaasoq naalackersuisoqarfimmit siunissami atugassanngorlugu Aningaasaqarnermut Naalackersuisoqarfimmut tunniunneqarumaarpoq.

03

Periuseq

Misissueqqissaarnerup ilaa

Periuseq

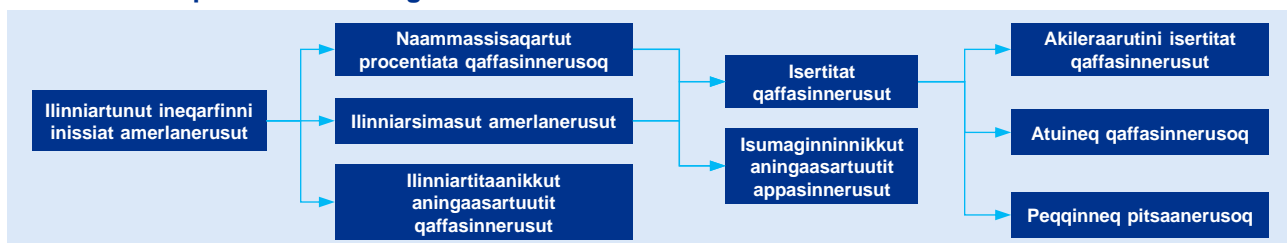
Inuiaqatigiinni aningaasaqarnikkut kingunerisinnaasaanik nalilersuinerup suliineranut ilitsersuut misissueqqissaarnerit ilaanik arlalinnik tunngaveqarpoq, inuiaqatigiinni aningaasaqarnikkut kingunerisinnaasaanik aqqissugaasumik ammasumillu pissuseqartumik naliliinerup qulakkeernissaanut pisariaqartinneqartut (Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoqarfik, 2015). Misissueqqissaarnerup ilai taakku tullerriaarinermi piumasaqaatit eqqortut eqqortumik suliareqarnissaannik qulakkeeripput. Misissueqqissaarneq takorluuinernek marlunnik tunngaveqarpoq: 1) Ilinniartut ineqarfii sananeqarlutik aningaasaliinermi takorluugaq, aamma 2) ilinniartut ineqarfii sananeqarnatik susoqannginneranik takorluugaq. Quppernemi tulluuttuni marlunni naliliinermut tunngaviusut misissueqqissaarnerit ilai arfinillit saqqummiunneqarput.

Misissueqqissaarnerup ilaa 1: Inuiaqatigiinni aningaasaqarnikkut kingunerisinnaasaanik naliliineq

Nuummi iliniartut ineqarfiini inissianut sanaartornerup inuiaqatigiinni aningaasaqarnikkut nalinganik naliliinissaq inuiaqatigiinni aningaasaqarnikkut kingunerisinnaasaanik naliliinermit aallaaveqarpoq. Kingunerisinnaasaanik naliliinermit tassani inuiaqatigiinnut tamarmiusumut ilanngaattissat ilanngaatigereerlugit sunniutinik tamarmiusunik naatsorsuineq isiginiarneqarpoq ingerlatat ataasiakkaat isigiinnarnagit. Misissueqqissaarnermi tassani anguniagaq tassaavoq ilinniartut ineqarfiini inissianik sanaartorneq inuiaqatigiit kalaallit pigissaarneranut atugarissaarnerannullu tamarmiusumut pitsaasumik iluaqutaaneranik naliliinissaq.

Inuiaqatigiinni aningaasaqarnikkut kingunerisinnaasaanik naliliinermit suillermik pilersaarummut atasut aningaasartuutit, ajoqutit iluanaarutillu paasineqassapput tulliatullu aningaasartuutit, ajoqutit iluanaarutillu annertussusilerneqassallutik. Aningaasartuutit, ajoqutit iluanaarutillu ataatsikkuunngimmata aningaasartuutit iluanaarutillu akornanni piffissat assigiinnginnerisa sillimaffiginissaat pingaaruteqarpoq. Akigisanik allanngortitsineq tassaavoq periuseq siunissami aningaasartuutissat iluanaarutissallu maannakkumut naleqqiullugit annikinnerusumik pingaartinneqarlutik. Akigisanik allanngortitsineq pereerpat iluanaarutinit ilanngaatigineqareersuniit aningaasartuutit ilanngaatigineqartut ilanngaatiginerisigut ilanngaateqareerluni maannakkut nali nassaarineqarsinnaavoq. Nali pitsaappat pilersaarummi ilanngaateqareerluni maannakkut nali pitsaasuusaaq taamaattumillu naliliisoqarluni pilersaarut ataatsimut isigalugu inuiaqatigiinnut imminut akilersinnaassasoq, ilanngaateqareerluni maannakkut nali amigartoorfiuppat paarlattuanik pisoqarsimassalluni.

Aningaasartuutit pingaartumillu ajoqutit iluanaarutillu suoneri paasiniarlugit Takussutissiaq 1-imi saqqummiunneqartut isummiussaagallartut misissueqqissaarnermi aallaavigineqarput. Isummiussaagallartut **Takussutissiaq 1: Isummiussaagallartut**

Misissueqqissaarnerup ilaa

Periuseq

ilinniartut ineqarfiini inissiat aamma aningaasartuutit iluanaarutillu akornanni ataqatigiinnerit pingaarnerit suunerisa paasinissaannut ilitsersuutitut atorneqarput. Isummiussaagallartut saqummiunneqartut tamakkiisumik allattorneqarsimasut annertunerusut ilaat tassaapput paasissutissat naammattumik qaffasissumik pitsaassusillit nassaarineqarsinnaasut isummiussaagallartut. Misissueqqissaarnermi aningaasartuutit annertunerpaaartaat ilisimaneqareerput, ajoqutillu iluanaarutillu eqqarsaatigalugit sunniutit annertussusilerneqartussaallutik. Sunniutit annertussusilerneqartut Naatsorsueqqissaartarfimmiit paasissutissat, nunani tamalaani misissuinerne nassaarineqarsimasut kiisalu Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu Naalakkersuisoqarfimmiit (matuma kingorna Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoqarfik) aamma Ilinniartitaanermut, Kultureqarnermut, Timersornermut Ilageeqarnermullu (matuma kingorna Ilinniartitaanermut Naalakkersuisoqarfik) paasissutissat misissueqqissaarnermi aallaavigineqarput.

Inuiaqatigiinni aningaasaqarnikkut ilanngateqareerluni maannakkut nalip naatsorsornissaanut periutsimik KPMG inerisaasimavoq, tassaniillutik aningaasartuutit, ajoqutit iluanaarutillu suunerisa paasineqarneri annertussusilerneqarnerilu. Periutsimi immikkuualuttunik misissueqqissaarnermik tunngaveqarpoq, iluanaarutit ajoqutillu assigiinngitsut misissueqqissaarnermut ilaatinneqarlutik taakku kingunerisaannik toqqaannangitsumik sunniutaasinnaasut eqqarsaatiginagit. Taanna pisariunngitsumik isiginninnerugaluartoq taanna amerlasuunit akuerisaallunilu atugaavoq.

Misissueqqissaarnerup ilaa 2: Missingersuutini aningaasaqarnikkut misissueqqissaarneq

Missingersuutini aningaasaqarnermik misissueqqissaarnermi aningaasaqarnikkut peqataasunut attuumassuteqartunut assigiinngitsunut (assersuutigalugu pisortani oqartussat, namminersortut ingerlataqartut innuttaasullu) aningaasaliinerne pilersaarummut atasut inuiaqatigiinni aningaasaqarnikkut kingunerisinnaasaanik naliliinerup tamarmiusup nassuiarnissaa sammeneqarpoq. Siunertaq tassaavoq pilersaarutit missingersuutitut assigiinngitsunut qanoq sunniuteqarneranik naliliinissaq, tassunga ilanngullugit nunatta karsianut aningaasartuutit isertitallu. Peqatigisaanik peqataasuni aningaasaqarnikkut pissutsinik allannguisut kingunerisinnaasaat kisimik ilaatinneqarput (Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoqarfik, 2015). Misissueqqissaarnermi matumani atuuppoq kingunerisinnaasat tamarmik missingersuutini aningaasaqarnikkut pingaaruteqarmata, taamaattumik missingersuutini aningaasaqarnikkut misissueqqissaarneq inuiaqatigiinni aningaasaqarnikkut kingunerisinnaasaanik naliliinertulli ilanngateqareerluni inerneq assigissallugu. Kisitsisit akini aalajangersimasuni allanneqarput.

Misissueqqissaarnerup ilaa 3: Akiitsut ineriartornerinik misissueqqissaarneq

Akiitsut ineriartornerinik misissueqqissaarnermi aningaasaliilluni pilersaarut pisortat akiitsoqarnerinut qanoq sunniuteqarneranik nalilersuivoq (Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoqarfik, 2015). Immikkoortut aappaata ilaatut Nuummi ilinniartut ineqarfiini inissialorneq aningaasaqarnikkut iliuuseqarfiusinnaasup iluani aningaasalersorneqarpoq, taamaattumik akiitsunik pilersitsisoqartussaananani. Misissueqqissaarnerup ilaa taanna taamaattumik nalunaarusiamut matumunnga ilaatinneqanngilaq.

Misissueqqissaarnerup ilaa

Periuseq

Misissueqqissaarnerup ilaa 4: Ajutoorutaasinnaasunik misissueqqissaarneq

Ajutoorutaasinnaasunik misissueqqissaarnermi pilersaarummut atasut immikkoortut nalorninarsinnaasut imaluunniit pisussatut siulittuutigineqarsinnaanngitsut suusinnaanersut paasineqarput, annertussusilerneqarlutik aqunneqarlutillu. Tassunga ilaapput ajutoorutaasinnaasut assigiinngitsut ilimanarsinnaaneriniq kingunerisinnaasaanillu naliliineq, kiisalu ajutoorutaasinnaasunik assigiinngitsunik akuersinissamat suliniutaasinnaasut (Aningaasaqarnermut Naalackersuisoqarfik, 2015).

Misissueqqissaarnerup ilaa 5: Sunnertianermik misissueqqissaarneq

Sunnertianermik misissueqqissaarneq aningaasaliilluni pilersaarutip ineneri ajutooratarsinnaasuni pingaarutilinni kiisalu isummersuutini pingaarutilinni allani allannguinerlut qanoq sunnertianersut naliliiffiginerlut atorleqarput. Isummersuutit pingaarutillit soorlu ineqarnermut akiliutini isertitat, aningaasaliinermi ingerlatsinermilu aningaasartuutit imaluunniit ilanngaatisat annertussusaasa iluarsinerisigut allannguinerit taakku qanoq pilersaarutip aningaasaqarnikkut imminut akilersinnaaneranut sunniuteqarneri takuneqarsinnaapput. Sunnertianermik misissueqqissaarneq pilersaarutip qajannaanneranik paasisaqtitsivoq aamma immikkut alaatsinaattariaqartut pissutsit suut nassuiarneqassanersut (Aningaasaqarnermut Naalackersuisoqarfik, 2015). Sunnertianermik misissueqqissaarneq ajutoorutaasinnaasunik misissueqqissaarnermut atalluinnarpoq, tassa ajutoorutaasinnaasut annertunerpaamik kisitsisitalit sunnertiasunik misissueqqissaarnermut ilaatinneqassammata.

Misissueqqissaarnerup ilaa 6: Piujuartitsineq tunngavigalugu ineriartortitsineq

Piujuartitsineq tunngavigalugu ineriartortitsinerimik misissueqqissaarnermi sunniutit nalilerneqarsinnaanngitsut naliliiffigai. Misissueqqissaarneq manna allaffitsigut misissuinnikkut kisitsisit atorlugit ingerlanneqarpoq. Misissueqqissaarneq marlunnut avinneqarpoq, taamaalilluni pilersaarutip inuuniarnikkut avatangiisitigullu piujuartinneqarsinnaanera, kiisalu nunap immikkoortuni nunalu tamakkerlugu ineriartorneq misissoqqissaarneqarluni (Aningaasaqarnermut Naalackersuisoqarfik, 2015).

Aningaasartuutit iluanaarutillu

Periuseq

Nalunaarsuiffik 1: Aningaasartuutit iluanaarutillu pillugit takussutissiaq

Suuneri	Pissut	Nalinga
Aningaasartuutit	Pilersaarusionermi sanaartormilum aningaasartuutit	188,8 mio. kr.
Aningaasartuutit	Ingerlatsinermit aserfallatsaaliinermilum aningaasartuutit	Ukiumut 275.000 kr.
Ajoqutai	Ilinniartitaanermi aningaasartuutit	Ilinniartumut ataatsimut ukiumut ataatsimut 174.480 kr.
Ajoqutai	Ilinniagaqarnersiutinut aningaasartuutit qaffanneri	Ilinniartumut ataatsimut ukiumut ataatsimut 79.920 kr.
Ajoqutai	Ilinniarnep nalaani akileraarutigut isertitassat annaasat	Ilinniartumut ataatsimut ukiumut ataatsimut 70.072 kr.
Ajoqutai	Ilinniarnep nalaani akitsuutigut isertitassat annaasat	Ilinniartumut ataatsimut ukiumut ataatsimut 7.081 kr.
Isertitat	Ilanngaateqareerluni ineqarnermut akiliutini isertitat	Ukiumut ataatsimut 639.600 kr
Iluanaarut	Akileraarutigut isertitat qaffanneri	Inummut ataatsimut ukiumut 88.661 kr.
Iluanaarut	Pisortanit ikiorsiissutinut aningaasartuutit sipaarutigineri	Inummut ataatsimut ukiumut 1.036 kr.
Iluanaarut	Sulinggiffeqarallarnermi ikiorsiissutit sipaarutigineri	Inummut ataatsimut ukiumut 759 kr.
Iluanaarut	Inissiinermi aningaasartuutit sipaarutigineri	Inummut ataatsimut ukiumut 55.133 kr.
Iluanaarut	Siusinaartumik soraarnerussutisilinnut aningaasartuutit sipaarutigineri	Inummut ataatsimut ukiumut 6.774 kr.
Iluanaarut	Akitsuutit isertitat qaffanneri	Inummut ataatsimut ukiumut 9.149 kr.

Aningaasartuutit, ajoqutit iluanaarullu pitsaassusilernerit

Misissueqqissaarnermi matumani Nalunaarsuiffik 1-imit takuneqarsinnaasut aningaasartuutit, ajoqutit iluanaarutillu aallaavigneqarput. Aningaasartuutit iluanaarutillu ataasiakkaarlugit tulliuuttumi misissorneqarput.

Pilersaarusionermi, sanaartormi, ingerlatsinermit aserfallatsaaliuinermit aningaasartuutit

Ilinniartut ineqarfiinik sanaartormep pilersinnissaanut pilersaarusionermi sanaartormilum aningaasartuutit 188,8 mio. kr.-nut missingersuusiorneqarsimapput, tak. Naalakkersuisut isummernissaannut tunngavissiaq. Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoqarfik ilisimatitsisimavoq ingerlatsinermit aserfallatsaaliuinermit ukiumoortumik aningaasartuutissat 275.000 kr.-ussasut. Ingerlatsinermit aserfallatsaaliuinermit ukiumoortumik aningaasartuutit Danmarkimi inissianut nalinginnaasunut quleriinnik inissianut kvm-mut ataatsimut agguaqatigiissillugu aningaasartuutinut (Social- og Boligstyrelsen, 2024) sanilliukkaanni appasissut nalilerneqarmata aningaasartuutit sunnertianermik misissueqqissaarnermi ilaatinneqassapput.

Aningaasartuutit iluanaarutillu

Periuseq

Ilinniartitaanermi aningaasartuutit

Ilinniartut amerlassusii qaffappata aamma ilinniartitaanermut aningaasartuutini tamarmiusuni qaffaasoqassaaq. Kalaallit Nunaanni ilinniartitaanermik ingerlatsinermik misissueqqissaarneq VIVE-meersoq (2021b) kiisalu Ilisimatusarfiup ukiumoortumik nalunaarusiaani (2024) marluullutik Kalaallit Nunaanni ilinniartitaanermut aningaasartuutitut kisitsisinik saqqummiussipput, taamaattorli ilinniarfeqarfinnut assigiinngitsuusut. Nalunaarusiat taakku marluk paasissutissaataat assersuukkaanni aamma ilinniartut ineqarfii pillugit Nalunaarsuiffik 3-mi ilinniartitaanerit agguarnissaannut ilimagisanut naatsorsoraanni taava ukiumi ilinniartumut ataatsimut ilinniartitaanermi aningaasartuutit agguaqatigiissinneri 174.480 kr.-nut naatsorsorneqarput. Naatsorsuutigineqarpoq ilinniagaqartut agguaqatigiissillugu ukiumi pingasuni ilinniartartut, ilinniartitaanerni assigiinngitsuuni agguaqatigiissillugu piffissaliussaag tunngavigalugu.

Ilanngaateqareerluni ineqarnermut akiliutini isertitat

Ilanngaateqareerluni ineqarnermut akiliut, tassaasoq imermik, kiassarnermik innaallagamillu atuinermit akilereernerup kingorna ineqarnermut akiliutaasoq inissiamut ataatsimut 1.025 kr.-nik annertussuseqarpoq, naatsorsuutigalugu inissiani ataasiakkaani inersimasut marluk najugaqassasut. Kisitsit taanna paasissutissat uku aallaavigalugit uppersarneqarpoq: Ilinniartunut ineqarfimmi ineqarnermut akiliut qaammammut ataatsimut inummut ataatsimut 850 kr.-nut inatsisikkut aalajangersarneqarsimavoq. Ilinniartitaanermut Naalackersuisoqarfimmit uppersarneqarpoq innaallagamut, imermut kiassarnermullu aningaasartuutit qaammammut ataatsimut ilinniartut ineqarfianni inissiamut ataatsimut 675 kr.-nut aalajangersarneqarsinnaasoq. Taamaammat ilanngaateqareerluni ineqarnermut akiliut qaammammut 1.025 kr.-uvoq, ilinniartut ineqarfianni inissiami ataatsimi inuit marluk akiliisuuppata. Ilanngaateqareerluni ineqarnermut ukiumut akiliut ilinniartut ineqarfiini inissiat amerlassusiinik, 52-mik, aamma ukiumi ataatsimi qaammatit amerlassusiinik, 12-mik ineqarnermut akiliutip amerlasarneratigut naatsorsorneqarpoq, tamatumalu inernalugu ukiumut ataatsimut 639.600 kr.-t. Ineqarnermut akiliutinit isertitat taakku aningaasartuutitut soorlu nalikilliliinernut, ingerlatsinermut aamma ilinniartut ineqarfiisa aserfallatsaaliornerinut matussutissatut atorreqarsinnaapput. Ilinniartitaanermut Naalackersuisoqarfik ilisimatitsisimavoq inissiat 100 pct-imik atorreqarnissaat naatsorsuutigalugu.

Ilinniartut ineqarfiini najugaqartut tunuliaqutaat ilinniakkamillu naammassinnissaasa ilimanaateqarnera

Ilinniartut ineqarfiini najugaqartut ilimagisatut tunuliaqutaannik qulaajaanissaq pingaaruteqarpoq, tassa ilisimasat taakku pilersaarummi iluanaarutaasinnaasunik naliliinermi ilinniartut ineqarfiinik sanaartortoqarnani takorluuinermit assersuunnissaannut tulluarmata. Taamaattumik ilinniartut ineqarfiini najugaqartut ilimagisatut tunuliaqutaannik allaaserinnineq immikkoortumi matumani sammineqarpoq.

Ilinniartut ineqarfiini inissiat pilersaarutaasut tassaapput Inissiaq+ imaluunniit Inissiaq++, ilaqutariinnut naatsorsuussat, assersuutigalugu inersimasut marluk meeqqallu marluk. Taamaattumik inissiat ilinniartunut utoqqaanerulaartunut ilaqutaqalereersimasunut attartorinnekarnissaat naatsorsuutigineqarpoq ilimagineqarlunilu ilinniarnerminnik aallartitsippata taakku ilagissagaat. Ilinniartitaanermut Naalackersuisoqarfik ilisimatitsisimavoq ilimagalugu ilaqutariinni anaanaasoq ilinniartuussasoq, ataataasorlu

Aningaasartuutit iluanaarutillu

Periuseq

ulloq naallugu suliffeqartuussasoq. Tassa iniassiamut ataatsimut ilinniartuq ataasiussasoq naatsorsuutigineqarpoq, tassa ilinniagaqartut 52-it. Tamanna siniffinni inissat 23 pct.-ii ilinniartunit atorineqassallutik. Tamanna tassaavoq minnerpaatut missiliuineq, tassa aamma angajoqqaat marluullutik ilinniagaqartuusinnaammata, kiisalu inissiaq ilinniagaqartunit, ilinniartunut ineqarfimmi inissiamik avitseqatigiittunit najorneqarluni. Ilinniartut ineqarfiini najugaqarnissamat ilinniagaqartuunissaq piumasaqaataavoq, taamaattumik ilinniagaqartut 52-init ikinnerusinnaanatik.

Amerlassusiisa 23 pct.-iunerat misissueqqissaarnermi matumani naleqquppoq, tassa taakkunaniimmata ilinniartitaanermi aningaasartuutitigut Namminersorlutik Oqartussanut aningaasartuuteqartitsisut aamma taakku ilinniarnersa nalaanni akileraarutitigut appasinnerusumik akiliisarnermikkut allatigut aningaasartuuteqartitsillutik. Aappaatigut naatsorsuutigineqarpoq taakku ilai sulinermikkut qaffasinnerusumik taarsiinerisa malitsigisaanik inuunerup ingerlanerani akileraarutitigut qaffasinnerusumik isertitaqalernermit tapertaajumaartut. Aammattaaq pisortanit pilersorneqarnerisa apparnissaa ilimanartuq naatsorsuutigineqarluni, soorlu aamma meeraasa inissinneqarnissaannut eqqugaanginnerulissallutik.

Nalunaarsuiffik 2: Ilinniartut ineqarfiini najugaqartut tunuliaqutaat pillugit takussutissiaq,

Ilimagisaq	Nalinga
Ilinniartut ineqarfiini ilinniartut	52 (inissiami ataatsimi ataaseq)
Najugaqartut ineqarnermut akiliummik akiliisartut	104 (inissiami ataatsimi marluk)
Ilinniartut ineqarfiini najugaqartut najugaqaannarnerat	15 pct.
Ilinniartut ineqarfiini inissiat sanaartornerisa malitsigisaanik amerlanerusut tiguneqarneri	50 pct.
Ilinniartut ineqarfiinik sanaartornerup malitsigissanik ilinniarnermik aallartittut amerlassusaat (tiguneqartut amerlineri)	26
Ilinniartut ineqarfiini najugaqanngikkunik ilinniartut amerlassusii (ilinniartut ineqarfiisa sunniuteqarneri)	23

Aningaasartuutit iluanaarutillu

Periuseq

Ilinniakkatigut tunuliaqutaasut

Ilinniartut ineqarfiini ilinniagaqartunut ilinniartitaanerit qaffasissusiisa agguarneri naatsorsuutigineqarpoq Nuummi 2023-mi ilinniartut ineqarfiinik agguarnermut naapertuutissasoq, Nalunaarsuiffik 3 malillugu. Taamaattorli naatsorsuutigineqarpoq Aningaasaqarnermut Naalackersuisoqarfimmiit paasissutissat malillugit ilinniartut arlaannaalluunniit ilinniarnertuunngorniarfinni aallartissanngillat. Ilinniagaqartut 37,2 pct.-ii meeqqat atuarfiannik tunuliaqutaqarlutik inuussutissarsiuutinut ilinniartitaanernik aallartissimapput, 28,3 pct.-it ilinniarnertuunngorniarfimik tunuliaqutaqarlutik bacheloritut ilinniarsimapput, 7,6 pct.-it naatsorsuutigineqarput bacheloritut ilinniagaqareerlutik kandidatitut ilinniarnermik aallartissasut aamma 6,8 pct. meeqqat atuarfiannik tunuliaqutaqarlutik inuussutissarsiummi ilinniagartuutut ilinniarnermik aallartissasut.

Nalunaarsuiffik 3: Ilinniartitaanikkut agguarnerit naatsorsuutigineqartut (Aningaasaqarnermut Naalackersuisoqarfik)

Ilinniarneq naammassinerani (ilinniartut ineqarfiisa sanaartorneri)	Tiguneqarnermi ilinniarneq (susoqannginneranik takorluugaq)	%-inngorlugit amerlassu siat
Inuussutissarsiummik ilinniarneq	Meeqqat atuarfiat	37,2
Inuussutissarsiornermi ilinniagartuutut ilinniarneq	Meeqqat atuarfiat	6,8
Bachelor	Ilinniarnertuunngorniarnermik ilinniarsimasut	20,2
Atorfinissutaasinnaasumik bachelorit	Ilinniarnertuunngorniarnermik ilinniarsimasut	28,3
Kandidati	Bachelor/ suliamut bachelor	7,6

Ilinniartitaanerni tiguneqartartut amerlinissaasa naatsorsuutigineqarnera

Ilinniartut ineqarfiini inissiat Nuup ataani illoqarfinit allaneersut nunaqarfinneersullu illusimatinnissaannut naatsorsuussaapput, ilinniarfigisamat qanittumi inissiamik pissarsiarineqarsinnaasumi aningaasaqarnikkullu akilernerqarsinnaasumik atorfissaqartitsisutut naatsorsuutigineqartut. Naatsorsuutigineqarpoq ilinniartut taakku 52-it 50 pct.-ii ilinniartunut ineqarfinni inissamik pissarsisinnaanngikkunik ilinniarnermik aallartissimassanngitsut. Missiliuineq taanna atuakkanit tapersorsorneqarpoq, tassani takutinneqarluni ilinniartunut inissianut ineqarnermut akiliutit aamma ilinniartut ilinniarnermik aallartittut akornanni ajortumik ataqatigiittoqartoq (Coehausen & Thomsen, 2024).

Aammattaaq naatsorsuutigineqarpoq innuttaasut 50 %-ii ilinniarnermik aallartitsiumaartut, ilinniartut ineqarfiini inissianik sanaartortoqarnerisoq apeqquataatinagu. Tassa imaappoq ilinniartut ineqarfiini inissiat inunnik 26-inik immikkut tigusinissamat kinguneqartitsissasut, maannakkut ilinniartitaanikkut piginnaasamat tulluarsarneqarsinnaasutut naatsorsuutigineqartut.

Aningaasartuutit iluanaarutillu

Periuseq

Ilinniartitaanermik naammassisaqartut amerlinissaasa naatsorsuutigineri

Ilinniagaqartut ilinniartut ineqarfiinut salliutinneqartut tassaanerussapput Nuummi ilinniartuniit allaanerusumik tunuliaqutaqartut. Ilimagineqarpoq taamatut tunuliaqutaqartut ilinniarnermik naammassisaqarnissap ilimanarneranik ajortumik sunniuteqassasoq, unitsitsiinnartartulli procentini assigiinnginnerup immikkoortinnissaa ajornakusoorsimavoq. Taamaattumik ilimagineqarpoq taakkunani unitsitsiinnartartut procentiat Kalaallit Nunaanni ilinniartitaanerni unitsitsiinnartartut agguaqatigiissinneri assigissagai, ilinniarnertuunngorniarfiit minillugit missiliorneqarlunilu 43 pct.-inut (Naatsorsueqqissaartarfik, 2024h). Ilinniartunit najoruminartunut inissianut periarfissaqarneq ilinniartitaanerup naammassineqarnissaata ilimanaateqarneranut pitsaasumik atassuteqartartoq atuakkatigut uppersarneqarluarsimavoq. Taamaattumik ilimagineqarpoq ilinniartoq ilinniartut ineqarfiini inissiamut periarfissaqarpat unitsitsiinnartartut procentiat 15 pct.-pointinik appassasoq (Djada, 2022). Tassa imaappoq naatsorsuutigineqarpoq ilinniartut ineqarfiini inissiat kingunerisaannik ilinniartut 23 pct.-ii ilinniarnerminnik unitsissimasaraluminnik imaluunniit aallartissimangisaminnik ingerlatsiinnassasut.

Ilinniareernerup kingorna suliffissaaleqisut ikilinissaasa naatsorsuutigineqarnera

Nalunaarsuiffik 4-mi suliffissaaleqineq ilinniartitaanerit qaffasissusii malillugit agguarneqarpoq. Erseqqippoq meeqqat atuarfianni ilinniagaqarsimasut inuit akornanni suliffissaaleqisut amerlanerpaasut aamma ingerlaqqilluni ilinniarsimasut akornanni appasinneraalluni (Naatsorsueqqissaartarfik, 2024f). Takorluukkani taakkunani marlunni suliffissaaleqisut naatsorsornerini Nalunaarsuiffik 3-mi saqqummiunneqartoq ilinniartut ineqarfiini ilinniartuni ilinniartitaanikkut tunuliaqutaasut aallaavigineqarput. Ilinniartitaanerit qaffasissusiini assigiinngitsuni suliffissaaleqisut pillugit procentit ilinniagaqartut suliffissaaleqisut agguaqatigiissinneri nassariniarlugit Nalunaarsuiffik 4-mi agguarneri naapertorlugit pingaartinneqarput. Susoqannginneranik takorluuinnermi ilimagineqarpoq ilinniartut 50 pct.-ii Nalunaarsuiffik 3 aamma 4 pingaartinnerisigut suliffissaaleqilernissaat ilimanaateqarput. Sinnerinut 50 pct.-inut suliffissaaleqisut 8,5 pct.-issaq, tamannalu 20-24-nik ukiulinnut nunaqarfinni suliffissaaleqisut agguaqatigiissinnerinut naapertuulluni (Naatsorsueqqissaartarfik, 2024a). Immikkoortut sinnerinut suliffissaaleqisut qaffasinnerunissaat nalilernerqarpoq, tassaniimmata ilinniartut ineqarfii sananeqanngippata ilinnialertussaangitsut. Suliffissaaleqisut procentii ataqatigiissinneqartut susoqannginneranik takorluukkami 5,52 pct.-imiippoq. Takorluukkami ilinniartut ineqarfiisa sanaartornerini suliffissaaleqisut 0,81 pct.-imiippu.

Nalunaarsuiffik 4: Suliffissaaleqineq ilinniartitaanerit qaffasissusiinut agguarlugit, 2022 (Naatsorsueqqissaartarfik, 2024f)

Ilinniartitaaneq	%-inngorlugit amerlassusiat
Meeqqat atuarfiat	5,4
Ilinniarnertuunngorniarfik	0,9
Inuussutissarsiummik ilinniarneq	1,5
Ingerlaqqiffiusumik ilinniarneq	0,4

Aningaasartuutit iluanaarutillu

Periuseq

Ilinniarnerp kingorna siusinnaartumik soraarnerussutisiaqartut inuit naatsorsuutigisatut ikilinissaat

Aningaasaqarnermut Naalackersuisoqarfik ilisimatitsisimavoq meeqqat atuarfianni qaffasinnerpaatut ilinniakkatut naammassisartut inuit 10 pct.-ii tassaasut Kalaallit Nunaanni siusinnaartumik soraarnerussutisiaqartuusut. Taakkunani meeqqat atuarfinnit annertunerusumiittut 2 pct.-it missaaniippoq. Tamanna inuit ilinniagaqartut siusinaartumik sorarnerussutisiaqalernissamut ilimanaateqarnerat 8 pct.-pointimiittoq, taamaallaat meeqqat atuarfinnik naammassisaqarsimasunut assersuukkaanni.

Sulinngiffeqarallarnermi ikiorsiissutit pisortanillu ikiorsiissutit

Misissueqqissaarnermi matumani ilimagineqarpoq suliffissaaleqisut sulinngiffeqarallarnermi ikiorsiissutinik pisortanillu ikiorsiissutinik pisartagaqartuusut. Sulinngiffeqarallarnermi ikiorsiissutit 2024-mi akini ukiumut 16.124-inut missiliorneqarput, inunnut katillugit 585-inut 2023-mi 9 mio. kr.-nik sulinngiffeqarallarnermi ikiorsiissutinik tamakkiisumik akiliisimaneq tunngavigalugu (Naatsorsueqqissaartarfik, 2024c). Pisortanit ikiorsiissutit ukiumut 21.993 kr.-nut missiliorneqarput. Pisortanit ikiorsiissutit immikkoortut marluupput: akileraaruserneqartussat aamma akileraaruserneqartussaangitsut. 2023-mi akileraarutigineqartussaasunut inunnut 2.802-nut katillugit 45 mio. kr.-t akiliutigineqarput, tassa inummut ataatsimut agguaqatigiisillugu 16.054 kr.-t (imaluunniit 2024-mi akini 16.607 kr.-t) Akileraarutigineqartussaangitsuni 2023-mi inunnut 729-inut 3,8 mio. kr.-t akiliutigineqarput, tassa inummut ataatsimut agguaqatigiisillugu 5.207 kr.-t (imaluunniit 2024-mi akini 5.386 kr.-t) (Naatsorsueqqissaartarfik, 2024g). Sulinngiffeqarallarnermi ikiorsiissutit pisortanillu ikiorsiissutit naatsorsorneqarneri qularnangitsumik mianersortumik missiliuinermik tunngaveqarput, tassa ikiorsiissutisartut aamma tamakkiisuunngitsumik pisartagaqartut amerlassusiinut naleqqiullugu ukiumut aningaasartuutit tamarmiusut aallaavigineqarmata. Maannakkut piffissami sulinngiffeqarallarnermi ikiorsiissutit pisortanillu ikiorsiissutit eqqarsaatigalugit paasissutissanik pissarsiarineqarsinnaasunik pitsaanerusunik peqanngilaq. Aningaasaqarnermut Naalackersuisoqarfiup periuseq taanna uppernarsarparaa.

Siusinaartumik soraarnerussutisiat

Siusinaartumik soraarnerussutisiant inummut ataatsimut ukiumut akiliutit akileraarutit akilinginnerini ukiumut ataatsimut 2024-mi akini 102.545 kr.-nut aalajangersarneqarsimapput. Akileraarutit akilereernerini aamma inummut ilanngaateqareernermi ukiumut atatasimut 2024-mi akini pisartakkat 84.676 kr.-upput. Pisartakkat siusinaartumik soraarnerussutisialinnut 2023-mi 160 mio. kr.-nut tamakkiisumik akiliutigineqartut tunngavigalugit aalajangersarneqarput inunnut 1.614-inut agguarsimasut (Naalackersuisut, 2024).

Aningaasartuutit iluanaarutillu

Periuseq

Ilinniarnereernerup kingorna isertitat qaffannissaasa naatsorsuutigineqarneri

Nalunaarsuiffik 5-imi ukiumut isertitat agguaqatigiissinneri 2022-mi ilinniagaqarnerni qaffasissutsinut assigiinngitsunut agguarlugit 2024-mi akinut naatsorsorneqartut. Tassani takuneqarsinnaavoq ilinniagaqarneq qaffasinnerutillugu isertitat qaffasinnerusartut.

Nalunaarsuiffik 5: Akileraarutit akilinniginnerini ukiumut isertitat naatsorsuutigineqartut ilinniartitaanernut agguarlugit, 2022 (Naatsorsueqqissaartarfik, 2024e, nammineq naatsorsukkat)

Ilinniartitaaneq	Ukiumut isertitat agguaqatigiissinneri (2024-mi akit).	Ilinniartitaaneq	Ukiumut isertitat agguaqatigiiss inneri (2024-mi akit).
Inuussutissarsiutinut ilinniagaqarneq/ Inuussutissarsiutinut ilinniagartuuneq	379.064	Meeqqat atuarfiat	221.073
Bachelor/Suliffeqarnermut bashelor	504.164	Ilinniarnertuunngorniarnermik ilinniarsimasut	306.453
Kandidat	711.612	Bachelor/ suliamut bachelor	504.164

Nalunaarsuiffik 3-mi ilinniartitaanikkut agguarnerit tungavigalugit takorluukkani taakkunani marlunni ukiumut isertitatut naatsorsuutigineqartut Nalunaarsuiffik 5-imi ukiumut isertitat atonerisigut naatsorsorneqarput. Takorluukkami ilinniartut ineqarfiisa sanaartornerini sulinermi ukiumut isertitat agguaqatigiissinnerit 2024-mi akini 481.545 kr.-nut missilliorneqarput. Assersuukkaanni ilinniartut ineqarfii sananeqanngippata sulinermit ukiumut isertitat agguaqatigiissinneri 2024-mi akini 291.058 kr.-unissaat naatsorsuutigineqarpoq.

* Pisortanit ikiorsiissutit aamma sulinnigiffeqarallarnermi ikiorsiissutit katinneri.

Aningaasartuutit iluanaarutillu

Periuseq

Nalunaarsuiffik 6 tassaavoq suliffeqarnermi killiffik kiisalu takorluukkani taakkunani marlunni isertitassatut naatsorsuutigineqartut pillugit agguarnerit eqikkarneqarneri. Takuneqarsinnaavoq takorluukkani taakkunani marlunni inuit sulisut amerlassusiini assigiinngitsoqartoq, ilinniartunullu ineqarfiusumi takorluukkami inuit sulisut amerlanersaallutik, taakkulu agguaqatigiisillugu qaffasinnerusunik akissarsiaqarlutik.

Nalunaarsuiffik 6: Akileraarutit akilinnginnerini isertitat suliffeqarnikkut killiffinnut agguarlugit (nammineq naatsorsukkat)

	Takorluugaq ilinniartut ineqarfiani sanaartorfiusoq		Susooqanginneranik takorluugaq	
	tigusaqarnernerup pct.-ia	Ukiumut isertitat agguaqatigiisinneri (2024-mi akit).	tigusaqarnernerup pct.-ia	Ukiumut isertitat agguaqatigiisinneri (2024-mi akit).
Sulisut	97,19 pct.	481.545	84,48 pct.	291.058
Suliffeqanngitsut*	0,81 pct.	38,118	5,52 pct.	38,118
Siusinaartumik soraarnerussutisialik	2 pct.	102.545	10 pct.	102.545

Suliffissaaleqisunut takorluukkani marluusuni ukiumut isertitassatut naatsorsuutigineqartut 2024-mi akini 38.118 kr.-upput. Taamaaqataanik takorluukkani marlunnit siusinaartumik soraarnerussutisialinnut ukiumoortumik isertitassatut naatsorsuutigisat 2024-mi akini 102.545 kr.-upput. Ilinniartut ineqarfeqarluni takorluukkami suliffissaaleqinermi ikiorsiissutisartut imaluunniit siusinaartumik soraarnerussutisiaqartut susooqanginneranik takorluuinnermut assersuukkaanni ikinnerupput.

Ilinniarnerup naammassinerata kingorna akileraarutitigut isertitat qaffanneri

42 pct.-imik akileraarutit procenteqarnerat atorparput, Aningaasaqarnermut Naalackersuisoqarfiup innersuussutaa naapertorlugu, tassa taanna Nuummi akileraarutit atuuuummat, tassanilu ilinniartut ineqarfiini inissiat sananeqarnissaat aamma pilersaarutaalluni. Isertitaniit annertunerusunik isertitaqarneri naatsorsorniarlugit aamma suliffissaaleqisut procentiata allanngorneranut aamma siusinaartumik soraarnerussutisiaqartut amerlassusiinut iluarsiinissaq pisariaqassaaq. Ilinniartumut ataatsimut ukiumut ataatsimut Namminersorlutik Oqartussanut isertitaqarnerulernerup agguaqatigiisinnera ilinniarnerup naammassinerata kingorna 88.661 kr.-nut missiliorneqarpoq. Naatsorsuineri tassani inummut ilanngaatiq sillimaffiginissaa pisariaqassanngilaq, tassa takorluukkani marlunni isertitat 60.000 kr.-nit annertunerummata.

Ilinniarnerup naammassinerata kingorna akileraarutitigut isertitat qaffanneri

Agguaqatigiisillugu isertitat qaffappata aamma atuneq qaffassaaq. Ilisimatitsissutigineqarpoq atunerup 7,8 pct.-ia tassaassasoq nioqqutissat akileraarusersugaassasut (Aningaasaqarnermut Naalackersuisoqarfik, 2019). Aningaasaqarnermut Naalackersuisoqarfik ilisimatitsivoq Kalaallit Nunaat pillugu atuisunut

* Pisortanit ikiorsiissutit aamma sulinnigiffeqarallarnermi ikiorsiissutit katinneri.

Aningaasartuutit iluanaarutillu

Periuseq

pisassiissuteqanngitsoq, taamaattumik misissueqqissaarnermi tassani Danmarkimi inoqatigiinni atuisunut pisassiissutit agguaqatigiissinnerit 95 pct.-it missaaniittut aallaavigineqarlutik. (Aningaasaqarnermut ministeria, 2024). Kalaallit Nunaanni atuineq ilinniartitaanerit qaffasissusiisa qaffannerisigut isertitat qaffannerisa malitsigisaanik akileraarutit akilereernerisigut ukiumut ataatsimut 117.294 kr.-nik qaffassasut naatsorsuutigineqarpoq. Annertunerusumik atuinermik naatsorsuinerimi inummut ilanngaat 60.000 kr.-usoq (Naalakkersuisut, 2024), kiisalu ilinniartut ineqarfiisa sanaartornerini aamma susoqarnani takorluuinerimi suliffeqarnerit akullikissusiini assigiinngitsoqarnera sillimaffigineqarpoq. Tamatuma malitsigisaanik ilinniarsimasumut inummut ataatsimut ukiumut ataatsimut akitsuutitigut akiliutit 9.149 kr.-nik qaffassapput.

Ilinniagaqarnerisutitut aningaasartuutit qaffanneri

Ilinniagaqartut ilinniarnertik tamaat naallugu Namminersorlutik Oqartussaniit ilinniagaqarnerisutitut pisarsisartussaapput. Ilinniagaqarnerisutitut ukiumut ataatsimut 92.621 kr.-nut missiliorneqarput. Aningaasani taakkunaniippat qaammammut ataatsimut tunngaviusumik tapiissutit 5.000 kr.-t, ilinniartunut marlunnut meeralinnut qaammammut ataatsimut meeqqanut tapit 2.102 kr.-t tapiliullugit, kiisalu qaammammut ataatsimut atuakkanut tapit 616 kr.-t (Sullissivik, 2024). Ilinniagaqarnerisutitut Namminersorlutik Oqartussani pisortat missingsuutaannut sunniuteqarnerinik naatsorsuinissamut aningaasat ilaasa akileraarutitigut isertitatigut utertarneri sillimaffigineqassapput. Akileraarutitigut isertitat naatsorsornissaannut inummut ilanngaat 60.000 kr.-usoq sillimaffigineqassaaq. Katillugit artukkiineq ilinniagaqartumut ataatsimut 78.920 kr.-uvoq. Ilinniagaqarnerisutitut aningaasartuutit qaffannerisa sunniutaat artukkiineq, 78.920 kr.-usoq, susoqannginneranik takorluuinerimiit ilinniartut ineqarfiinik sanaartornermut takorluuinermit tigusaqarnermik amerlisarnerisigut nassaarineqarpoq.

Ilinniarnerep nalaani akileraarutitigut akitsuutitigullu isertitassanit annaasat

Ilinniarnerep naammassinerata kingorna tamakkiisumik suliffeqarnermut sanilliullugu aningaasanik ikinnerusunik isertitaqartussaapput. Taamaattumik piffissaq ilinniartuusoq aamma Namminersorlutik Oqartussanut aningaasartuutaavoq, tassa piffissami tassani inuup ulloq naallugu sulineranut naleqqiullugu ilinniagaqartumiit akileraarutitigut akitsuutitigullu akiliutit ikinnerussammata. Akileraarutitigut isertitassani annaaneqartuni ilinniagaqarnerisutitiniit akileraarutitigut akiliutini aamma susoqannginneranik takorluuinerimi ilinniartut ineqarfianni najugaqartut isertitaannit akileraarutitigut akiliutini assigiinngissummik tunngavigineqarput. Akitsuutitigut isertitassani annaasat ilinniarnerep nalaani isertitaasinnaasut aallaavigalugit nioqqutissanik akitsuusersorneqartunik atuinissatut naatsorsuutigisat susoqannginneranik takorluuinerimi ilinniagaqartup isertitarisinnaasaanut assersuunnerini nikingassummik tunngaveqarput. Ataatsimut isigalugu ukiumut ataatsimut ilinniartumut ataatsimut akileraarutitigut akitsuutitigullu isertitassatut annaasat 77.153 kr.-nik annertussuseqarput, taakkulu 50 pct.-imik tigusaqarnerunermut aamma iluarsineqassaaq.

Sulinnigiffeqarallarnermi ikiorsiissutit, pisortani ikiorsiissutit siusinaartumillu soraarnerussutisiat sipaarutigineqartut

Ilinniagaqartut ilinniarnermikkik naammassinnikkunik tamanna suliffissaaleqinerup ilimanaateqarnerata appasinnerulerneranik kinguneqassaaq. Tamanna sulinnigiffeqarallarnermi ikiorsiissutitut pisortanillu ikiorsiissutitut pisortat annikinnerusumik aningaasartuuteqalernerinik kinguneqassaaq. Namminersorlutik

Aningaasartuutit iluanaarutillu

Periuseq

Oqartussanut sipaarutaasut naatsorsuutigisaq, suliffissaaleqisut procentianni nikinganeq tunngavigalugu, inummut ilinniarsimasumut ataatsimut 1.795 kr.-nut missillorneqarpoq, ilinniartut ineqarfiisa sanaartorneqarneri (0,81 pct.) susoqarnani takorluuinnermut assersuukkaanni. Kisitsisini taakkunaniit inummut ilinniarsimasumut ataatsimut pisortanit ikiorsiissutini sipaarutaasut 1.036 kr.-nik annertussuseqarput, aamma inummut ilinniarsimasumut ataatsimut sulinngiffeqarallarnermi ikiorsiissutini sipaarutaasut 759 kr.-upput. Naatsorsuinerit akileraarutini akiliutinut iluarsineqarsimangillat, tassa sulinngiffeqarallarnermi ikiorsiissutinut aamma pisortanit ikiorsiissutinut akiliutit tamarmiusut ukiumut ataatsimut inummut ilanngammit 60.000 kr.-nit appasinnerummata.

Ilinniagaqartut ilinniarnerminnik naammassinnippata tamanna siusinaartumik soraarnerussutisiaqartutut ilimanaateqalernissaat 10 pct.-imit 2 pct.-imut apparnerinik kinguneqassaaq. Taamatut nikinganeq susoqannginneranik takorluuinnermut naleqqiullugu ilinniartut ineqarfiinik sanaartornikkut Namminersorlutik Oqartussanut iluanaarutaavoq. Allanngortikkaanni siusinaartumik soraarnerussutisiaqartartut amerlassusiisa apparneri isumaqarpoq siusinaartumik soraarnerussutisiaqartunut Namminersorlutik Oqartussat aningaasartuutaat naammassilluni ilinniarsimasumut ataatsimut 6.774 kr.-nik appassapput. Kisitsit taanna pissarsiarineqarpoq siusinaartumik soraarnerussutisiaqalersinnaanerup ilimanaateqarnera, 8 pct., akileraarutit akilereernerisigut siusinaartumik ukiumut soraarnerussutisiat, 84.676 kr.-t assigiinngissutaasup amerlisarneratigut.

Inissiisarnermi aningaasartuutit appasinnerusut

2023-mi meeqqat 843-t ilaqutariinni paarsisartuni paaqqinnittarfinnilu agguarsimasut inissineqarsimapput. Tassa 18-it inorlugit ukiullit 6,5 pct.-iat 2010-miillu meeqqat 67-inik amerleriarsimallutik. Ilisimatitsissutigineqarpoq 2023-mi inissiisimanerit 466 mio. kr.-t missaannik akeqarsimasut, tamatumalu kingunerisaanik meeqqamut ataatsimut 2024-mi akini 572.140 kr.-nik agguaqatigiisillugu kinguneqarsimalluni (Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoqarfik, 2024). 2023-mi agguaqatigiisillugu kinguaassiorsinnaassuseq 1,8-voq, ilimagineqarlunilu taanna aamma ilinniartut ineqarfiiniittunut ilinniagaqartunut atuuttusoq (Naatsorsueqqissaartarfik, 2024e).

Danmarkimiit misissueqqissaarnerup takutipppaa angajoqqaat ilinniagaqarsimanerat meeqqat inissineqarsimasut atalluinnartuusoq (VIVE, 2021a). Nalunaarsuiffik 7-imi takuneqarsinnaavoq ilaqutariinni paarsisartuni aamma Danmarkimi paaqqinnittarfinni inissineqarsimasunut anaanaasut ilinniagaqarnerisa agguarneri. Naatsorsuutigineqarpoq ataataasut ilinniagaqarnerisa agguarnerat taamatut annertussuseqartutut ineqarumaartoq, tassa ataataasut ilinniagaqarnerat anaanaasut agguarnerinut qanittuararsuummat. Takuneqarsinnaavoq meeqqat amerlanersaat anaanaqartut ilinniarnertuunngorniarfimmik appasinnerusumilluunniit tunuliaqutaqartunik, ikinnerusullu anaanaasut sivisuumik ilinniagaqarsimallutik. Aammattaq takuneqarsinnaavoq angajoqqaat ilinniagaqarnikkut tunuliaqutaat 25-29-nik ukiulinni Danmarkimi tamarmi ilinniagaqarnikkut agguarnermut naapertuutinningsoq. Angajoqqaat sivikitsumik ilinniagaqarsimasut amerlanersaapput.

Aningaasartuutit iluanaarutillu

Periuseq

Nalunaarsuiffik 7: Ilaqutariinni paarsisartuni paaqqinnittarfinnilu inissiinerit, anaanaasup ilinniagaqassutsianut agguarlugit (VIVE, 2021a, Danmarks Statistik, 2024)

Ilinniartitaaneq	25-69-inik ukiulinni DK-mi ilinniarsimasut pct.-inngorlugit agguarneri	Ilaqutariinni paarsisartuni inissiinerit pct.-inngorlugit amerlassusaat	Paaqqinnittarfinnilu inissiinerit pct.-inngorlugit amerlassusaat
Ilinniarnertuunngorniarfik appasinnerusorluunniit	24	70	55
Inuussutissarsiutinut sivikitsumilluunniit ilinniarsimaneq	37	25	32
Akunnattumik sivilissusilimmik ilinniarsimaneq	34	3	9
Sivisuumik ilinniarsimasut	29	1	4

Inissiisarnertit allanngorneri missiliorniarlugit angajoqqaat tunuliaqutai tunngavigalugit inissiisarnertit ilimanaateqarnerisa naatsorsornissaannut Danmarkimi paasisutissat atornerqarput. Tamatuma kingunerisaanik meeqqanut inissinneqarsimasunut angajoqqaat ilinniagaqarnikkut tunuliaqutaasa akornanni pissutsit 25-69-inik ukiulinnut innuttaasunut tamanut assersuussineq, Danmarkimi meeqqat inissinneqarsimasut amerlassusiinik amerlissarlugu, tassa 2021-mi 0,9 pct.-iusoq (VIVE, 2021a, Danmarks Statistik, 2024). Naatsorsuineq taanna ilinniagaqarnerit qaffasissusiinut tamanut atornerqarpoq. Tamatuma kingorna ilinniagaqarsimanerit qaffasissusiisa akornanni procentinngorlugit assigiinnginneq naatsorsorneqarpoq, ilinniartitaanerullu qaffasissusia qaffappat inissiisarnertit ilimanaateqarnerisa naatsorsornerinut taanna atornerqarluni. Tamatuma kingorna Nalunaarsuiffik 3-mi agguarneq ilinniartitaanerit assigiinngitsut nikinnerisa ilimanaateqarnerinut ataqtigiissitsisoqarluni. Annertunerusumik ilinniagaqarsimanermi inissiisarnertit ilimanaateqarnerup apparnerata agguaqatigiissillugu -82 pct.-imik annertussuseqarpoq.

Ilinniartunut naatsorsuutigineqarpoq tamanna inissiisarnermi aningaasartuutit sipaaruteqarnermik kinguneqarumaartoq. Taamatut sipaaruteqarneq ilinniartut naammassisaqarsimasut amerlassusii (piffissap ingerlanerini katinneqarneri), 1,8-mik kinguaassiorsinnaatigissuseq, ilinniarnertup naammassinerata kingorna meeqqat inissinneqarnissaasa ilimanaateqarnerata apparnera, -82 pct., meeqqat inissinneqarnissaasa agguaqatigiissillugu ilimanaateqarnera 6,5 pct kiisalu inissiinerup agguaqatigiissillugu aningaasartuutaanera, ukiumut ataatsimut 572.140 kr.-t aallaavigalugit missiliorneqarpoq. Tamanna tunuliaqutaralugu

Aningaasartuutit iluanaarutillu

Periuseq

missiliorneqarpoq susoqannginneranik takorluuinnermut atatillugu inissiisarnermi aningaasartuutini inummut ataatsimut agguaqatigiissillugu sipaarutaasut 55.133 kr.-usut. Sipaarutaasoq naatsorsuinnermut ilanngunneqarpat meeqqap 18-inik ukioqalerluni nammineersinnaalernissaa sillimaffigineqarpoq, tamatumalu kingorna ilimagineqarluni meeraq inissinneqarunnaarsimassasoq. Ilimagineqarpoq meeqqat ilinniartut ineqarfiinut nuukkaangamik agguaqatigiissillugu sisamanik ukioqartartut, ilinniartullu ilinniakkamik naammassisaqarnerata kingorna sunniut aatsaat atuutilersarluni.

Maluginiassallugu pingaarpoq misissueqqissaarnermi matumani naatsorsuinnermut tungaviummata inissiisarnerit appasinnerusumik akulikinnerulernerisa sunniutaat angajoqqaq ataasiinnarluunniit ilinnialerpat aallartissasoq. Tamatuma saniatigut tulluarpog uparuassallugu ilinniagaqassutsip qaffasissusiata aamma inissiisoqarsinnaanerup akornanni pisinnaaneranik toqqaannartumik atassuteqartoqarnera misissuinneri aalajangersimasuni nassaarineqarsimangimmat. Taamaattumik innererit nangaanartumik paasineqartariaqarput, tassa ataqatigiinneq takutinneqartoq Danmarkimi kisitsisitigut paasissutissanut annerusumik atassuteqarmat.

CO₂-mik aniatitsineq

Aningaasaqarnermut Naalackersuisoqarfik ilisimatitsivoq misissueqqissaarnermi matuma ilinniartut ineqarfiini inissialornerup, ilinniartut ineqarfiinut siumut utimullu assartuinnerup kiisalu isertitat qaffanneri pissutigalugit annertunerusumik atuilernissap malitsigisaanik CO₂-mik aniatitsineq isigineqassanngitsoq. Tamatumunnga tungavilersuutigineqarpoq CO₂-mut akitsuutip atulersissimanginnera taamaattumillu aamma CO₂-mi pisassiissutinik aaqqissuussisoqarsimanani.

Akit aalajangersimasut akigisanillu allanngortitsineq

Inuiaqatigiinni aningaasaqarnikkut kingunerisinnaassanik nalilersuinissamat Danmarkimi ilitsersuutinit takuneqarsinnaavoq inuiaqatigiinni aningaasaqarnikkut misissueqqissaarnermi akit akinut aalajangersimasunut (ukiumi tungavigineqartumi) allanngortinneqartartut, tassa iluanaarutit aningaasartuutillu assersuunneqarsinnaalersillugit (Aningaasaqarnermut ministereqarfik, 2023). Misissueqqissaarnermi matumani Aningaasaqarnermut ministereqarfiup ilanngaateqareerluni akinut naleqqersuutaa atorlugu kisitsisit pingaarutillit 2024-mi akinut allanngortinneqarput. Ilitsersuummi aamma siunnersuutigineqarpoq 0-35-nik ukiulinnut 3,5 3,5 pct, 36-70-inik ukiulinnut 2,5 pct. 70-illu sinnilinnik ukiulinnut 1,5 pct. erniatut atorneqassasoq. Aningaasaqarnermut Naalackersuisoqarfik isumaqatigiissuteqarfigalugu ilanngaateqartitsineri erniat taaku misissueqqissaarnermi atorneqarput, inuiaqatigiinni aningaasaqarnikkut kingunerisinnaasunik nalilersuinnermut Danmarkimi ilitsersuut tungavagalugu (Aningaasaqarnermut ministereqarfik, 2023).

Piffissalersuineq

Misissueqqissaarnermi tungavigineqarpoq ilinniartut ineqarfiini inissiat ukiuni sisamani (2024-2027) sanaatorneqassasut ingerlaavartumik tiguisoqartarluni. Aammattaaq ilinniartut ineqarfiini inissiat ukiuni 50-ini atorneqarnissai misissueqqissaarnermi aallaavigineqarluni, Aningaasaqarnermut Naalackersuisoqarfimmit paasissutissat naapertorlugit.

Aningaasartuutit iluanaarutillu

Periuseq

Akilaraarutit nikingasoornerisigut annaasat

Aningaasaqarnikkut tunngavigisat malillugit pisortat atuinerulernerat akilaraarutitigut nikingasoornikkut annaasaqarnermik kinguneqartarpoq, tassa aningaasartuutit qaffasinnerusut matussuserniarlugit tamanna qaffasinnerusumik akilararusiinermik kinguneqartarmat. Akilaraarutit qaffapata atuisunut tunisassiortunullu tamanna sunniuteqassaaq, tamannalu isumalluutit pitsaanngitsumik siunertanut assigiinngitsunut agguaanneqarnerinik aamma niuerfiup pitsaanngitsumik ingerlanerani annaasaqarnermik kinguneqarsinnaalluni. Inuiaqatigiinni aningaasaqarnikkut kingunerisinnaasanik nalilersuinerup iluani Danmarkimi iltersuut kingulleq malillugu akilaraarutit nikingasoornerini annaasat inuiaqatigiinni aningaasaqarnikkut misissuineranut ilaatinneqartariaqanngillat, tassa suliassaqarfimmi atuakkiani nutaanerpaani takutinneqarmat pilersaarutini taamatut ittuni aalajangersimasuni akilaraarutit nikingasoornerisigut annaasaqartoqarneq ajormat (Finansministeriet, 2023). Misissueqqissaarnermi matuma taamaattumik akilaraarutit nikingasoornerini annaasat ilaatinneqanngillat, tamannalu Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoqarfimmut tulluarsarneqarsimalluni.

04

Inuiaqatigiinni
aningsaasaqarni
kkut
kingunerisinnaa

Inuiaqatigiinni aningaasaqarnikkut kingunerisinnaasanik naliliineq

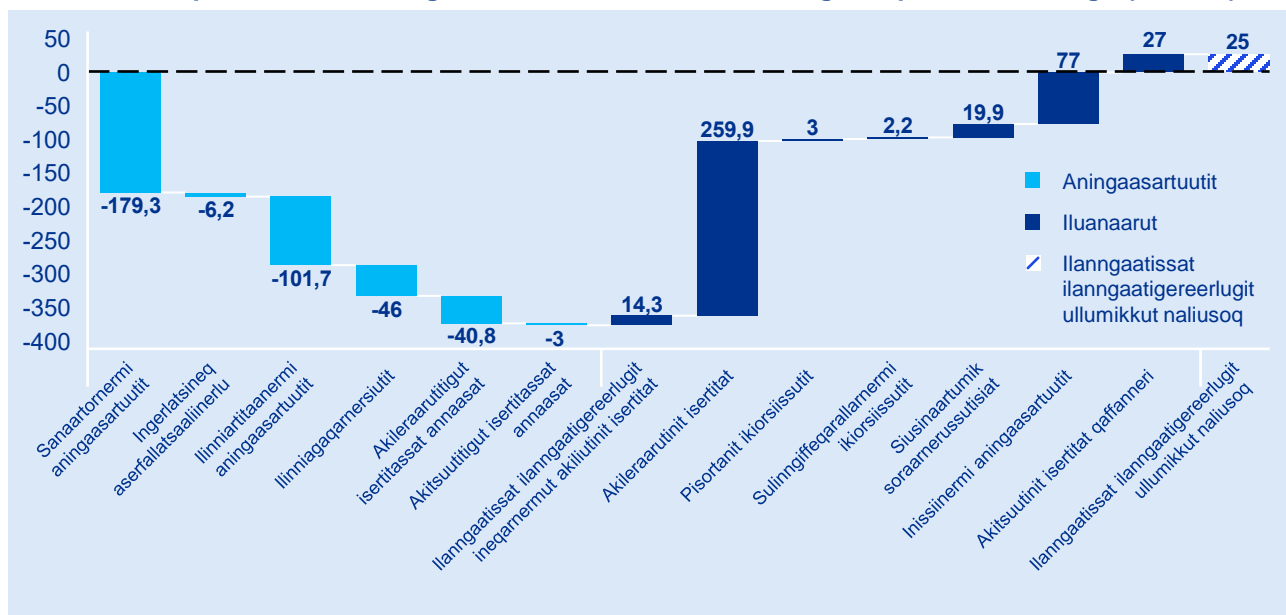
Nalunaarsuiffik 8-mi takuneqarsinnaavoq periuksimi ilaatinneqartut ataasiakkaat qanoq ilanngaateqareerluni maannakkut nalit, paasissutissat tunniunneqartut ilimagisallu 25 mio. kr.-nut naatsorsorneqarsimasut.

Nalunaarsuiffik 8: Inuiaqatigiinni aningaasaqarnikkut kingunerisinnaasanik naliliinermi eqikkaaneq

Kisitsisit pingaarnert (akilerneqartut akiliutillu)	Nalingi (mio. kr.)
Ilanngaatissat ilanngaatigereerlugit ullumikkut naliusoq	25
Piffissami iluanaarutit	403,2
Piffissami aningaasartuutit	378,1
Pilersaarusionermi sanaartornermilu aningaasartuutit	179,3
Piffissami ingerlatsinermut aserfallatsaaliuiner Mullu aningaasartuutit tamarmiusut	6,2

Takussutissiaq 2-mi takuneqarsinnaavoq periutsimi ilaatinneqartut ataasiakkaat qanoq ilanngaateqareerluni maannakkut nalit 25 mio. kr.-usut qanoq annertutigisumik sunniuteqartut.

Takussutissiaq 2: Piffissami aningaasartuutit iluanaarutillu ilanngaateqarfiusut katillugit (mio. kr.)

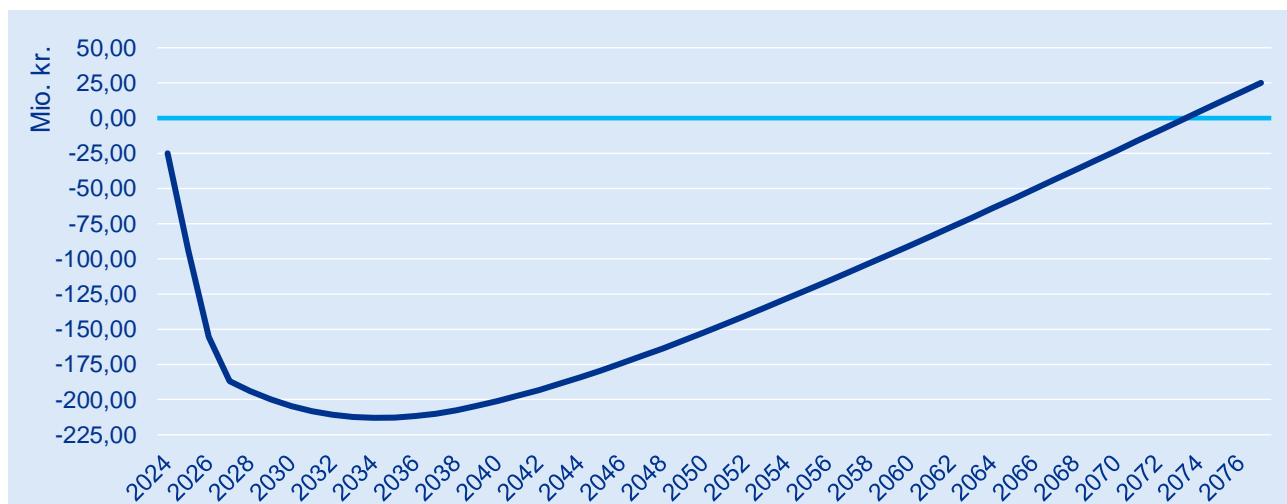
Inuiaqatigiinni aningaasaqarnikkut kingunerisinnaasaanik naliliineq

Aningaasartuutit aajoqqullu akornanni sanaartornermi aningaasartuutit aasaapput annertunerpaasut maannakkut nalingi 179,3 mio. kr.-ullutik, tassa aningaasartuutit pilersaarummi siusissukkut akilerneqassammata. Tulliupput ilinniartitaanikkut aningaasartuutit maannakkut nalingi 107,7 mio.- kr.-usut, tamatumunngalu pissutaallutik ilinniartitaanermut atassuteqartut aningaasartuutit qaffasissut.

Pilersaarummi iluanaarutit annertunerpaat akornanniipput akileraarutitigut akiliutit qaffanneri. Missiliorneqarpoq pilersaarut 259,9 mio. kr.-nik akileraarutitigut isertitat qaffasinnerulernerinik kinguneqarumaartoq maannakkut nalinut allangortillugit. Iluanaaruteqarfiusooq alla tassaavoq meeqqanik inissiisarnernut pisortat aningaasartuutitigut sipaaruteqarneri, tassa angajoqqaat ilinniagaqarnikkut qaffasissusiat taakku meeraasa inissinneqarnissaannut ilimanaateqarnermut sunniuteqartarmat. Qaffasinnerusumik ilinniagaqarneq ikinnerusunik inissiisarnernut atalluinnarpoq. Iluanaarut naatsorsuutigineqartoq maannakkut nalini 77 mio. kr.-nut missiliorneqarpoq.

Takussutissiaq 3-mit takuneqarsinnaavoq ilanngaateqareerluni maannakkut sunniutaasut nalilerneqarnerini piffissaliussa, inuiaqatigiinni sunniutit katinnerisa ineriartornerinik takutitsisoq. Naatsorsuutigineqartut ukiumi siullermi annertuumik appariartoqarpoq, ukiuni siullerni pingasuni sanaartornermi aningaasartuutit annertuneri pissutigalugit, kingornalu aningaasaliinermi iluanaarutit piffissap ingerlanerani iluanaarutit annertunerulernerisigut piviusunngortinneqarlutik.

Takussutissiaq 3: Inuiaqatigiinni sunniutit katersuutut ineriartorneri, 2024-mi akini 2024-2027

Sanaartornerup naammasineqarneraniit ukiut 50-it kingorna inuiaqatigiinni sunniutit katersuussimasut ilanngaateqareerluni maannakkut nalini 25 mio. kr.-nngorsimassapput. Inuiaqatigiinni aningaasaqarnikkut isiginninnermit isigalugu periuseq malillugu pilersaarut 2073-2074-ip akornanni imminut akilersimassaaq, tassa imaappoq ilinniartut ineqarfiisa naammasillugit sanaartorneqarnerisa ukiut 46-t missaasa kingorna.

Inuiaqatigiinni anigaasaqarnikkut kingunerisinnaasaanik naliliineq

Inersaarunermut piffissaliussap naansaa ukkullu sannaat misissat siqqullugit pilersaarutit ilinnit akilersimanissaanit takuneqarsinnaavoq inuiaqatigiinni anigaasaqarnikkut iluanaarutissat qanoq killeqartigisut. Tamatumunnga nassuiaatini pingaaruteqartoq tassaavoq ineqarnermut akiliummit isertitat sanaartornermi anigaasartuutit aamma ingerlatsinermi aserfallatsaaliinermullu taamaallaat 8 pct.-imik matussusiimmata, tamannalu nalini ilanngaatigineqartuni 171,1 mio. kr.-nik amigartoorutaasumik nikinganermik inerneqarluni. Tamatuma erseqqissarpaa periutsimi ilinniartunut ineqarfinnik sanaartornerup inuiaqatigiinni anigaasaqarnikkut kingunerisinnaasanut annertuumik malussajassusia. Inuiaqatigiinni anigaasaqarnikkut sunniutit katersuuttut qajannaassusii nalilerniarlugit taamaattumik ilinniartut ineqarfiini ineqarnermut akiliutip qaffasissusaa, ilinniartitaanerni tiguisarnerulerneq, sanaartornermi, ingerlatsinermi aserfallatsaaliuinermilu anigaasartuutit aamma akigitat allangortinnerini erniat malussajassusiinik misissueqqissaartoqarpoq.

Tamatuma saniatigut inerneq nalorninarloqarluni, paasissutissatigut tunngavigisat killeqartuuneri pissutigalugit. Taamaattumik inerneq taanna nangaassuteqarluni atuarneqassaaq.

05

Missingersuuti ni aningsaasaqarni kkut

Missingersuutini aningaasaqarnikkut misissueqqissaarneq

Nalunaarsuiffik 9-mi aningaasaliineq iluanaarutit peqataasut ataasiakkaanut tamanut ingerlatsinermit aningaasaqarnikkut sunniuteqarneri takuneqarsinnaapput. Ilinniartut ineqarfiinik inissialiornermi sunnerneqartussat naatsorsuutigineqartut peqataasut marluk paasineqarput: ilinniartut ineqarfiini najugaqartut aamma Namminersornerullutik Oqartussat.

Aningaasaliineq

Aningaasaliineq annerusumik Namminersorlutik Oqartussanut attuissasoq naatsorsuutigineqarpoq, ilinniartut ineqarfiinik sanaartornermik taakkuninngalu ingerlatsinermit aningaasalersuisussat naatsorsuutigineqartoq. Aningaasaliineq taanna maannakkut nalini 185,5 mio. kr.-t missaannik naleqarpoq. Tassani naatsorsuutigineqarpoq ilinniartut ineqarfiini najugaqartunut ilinniagaqarnersiutitigut aningaasartuutini Namminersorlutik Oqartussat aamma aningaasalersuissasut, tamannalu maannakkut nalini 147,7 mio. kr.-t missaannik naleqarluni. Taakku saniatigut naatsorsuutigineqarpoq ilinniarnep nalaani akileraarutitigut isertitassani aamma akitsuutini annaasaqassasoq, maannakkut nalini 45 mio. kr.-t missaannik naleqartoq.

Ilinniartut ineqarfiini najugaqartut naatsorsuutigineqarpoq ilinniarneminnut piffissamik atuissasut taamaattumillu naatsorsuutigineqarluni ilinniarnep nalaani isertitaqassanngitsut. Taamaattorli pinngitsoorneqarsinnaanani ilinniartut ilaasa ilinniarnep saniatigut sulisarnissaat. Isertitani pissarsiarineqarsinnaasuni apparierneq naatsorsuutigineqarpoq maannakkut nalini 253,4 mio. kr.-nik naleqassasoq.

Iluanaarutit

Iluanaarutit annersaat naatsorsuutigineqarpoq Namminersorlutik Oqartussaniissasut, akileraarutitigut isertitat qaffasinnerunerisigut aamma sulinngiffeqarallarnermi ikiorsiissutitigut isumaginninnermi akiliutitigut pisortat aningaasartuutaasa appasinnerunerisigut kiisalu meeqqanut inissineqartunut aningaasartuutit apparnerisigut ilinniartut ineqarfiini sanaartornermit iluanaaruteqartussat. Namminersorlutik Oqartussanut iluanaarutit tamarmiusut maannakkut nalini katillugit 403,2 mio. kr.-upput.

Ilinniartut ineqarfiini najugaqartut naatsorsuutigineqarpoq ilinniakkap kivinneratigut qaffasinnerusunik isertitaqarnikkut iluanaaruteqassasut naatsorsuutigineqarpoq, maannakkut nalini inummut ataatsimut 212.900 kr.-t agguaqatigiissillugu annertussuseqartoq. Taamatut isertitat qaffasinnerulerni ilaatigut Namminersorlutik Oqartussanut tussapput ilaalu iluaqutissanik pisinermut ileqqaarnermulluunniit atorineqarsinnaallutik. Ataatsimut isigalugu iluanaarutit taakku maannakkut nalini 362,0 mio. kr.-nik annertussuseqarsinnaapput.

Nalunaarsuiffik 9: Missingersuutini aningaasaqarnikkut misissueqqissaarneq

Ilanngaattissat ilanngaatigereerlugit ullumikkut naliusoq	Aningaasaliineq	Iluanaarutit
Ilinniartut ineqarfiini najugaqartut	253,4 mio. kr.	362,0 mio. kr.
Namminersorlutik Oqartussat	378,1 mio. kr.	403,2 mio. kr.

06

Ajutoorutaasin naasunik misissueqqissa arneq

Ajutoorutaasinnaasunik misissueqqissaarneq

Inuiaqatigiinni aningaasaqarnikkut kingunerisinnaasaanik naliliinermi isummersuutit arlallit ilimagisanik arlalinnik tunngaveqarput. Ilimagisani nalit eqqortut tamatigut ilisimaneqarneq ajormata isummersuutit attuumassuteqartut ajutoorutaasinnaaneriniq misissueqqissaarnissaq tulluassaaq. Quppernerup tulliani Nalunaarsuiffik 10-mit takuneqarsinnaapput inuiaqatigiinni aningaasaqarnikkut kingunerisinnaasaanik nalilersuineri matumani paasineqartut ajutoorutaasinnaasut takutinneqarput. Nalunaarsuiffimmit takuneqarsinnaavoq ajutoorutaasinnaasuni anginerni pingasuni tamani aarlerinaatini kisitsit 12-iusoq annerusorluunniit, taakkunanngalu uku takuneqarsinnaallutik:

Ingerlatsinermi aserfallatsaaliuinermilu aningaasartuutit annikinaarlugit missiliorneqarsimaneri

Naliliisoqarpoq ajutoorutaasinnaasoq taanni annertunersaasoq, tassa ingerlatsinermut aserfallatsaaliuinernullu ukiumut aningaasartuutissat ilisimatitsissutigineqartut 275.000 kr.-t annikippallaartut isigineqarmata ilinniartut ineqarfiisa angissusaat sanaartornermilu aningaasartuutit eqqarsaatigigaanni. Ilinniartut ineqarfiinut ingerlatsinermut aserfallatsaaliuinernullu eqqortumik aningaasaliisoqanngippat qularnanngitsumik akissatigut kinguleruttoortoqassaaq. Ilungersunartuq Kalaallit Nunaanni annertuutut misigineqareersoq inissiat aserfallatsaaliorneqarsimannginnerisa piffissamut 2022-2204-mut 2,4-2,5 mia. kr.-t akornanni kinguleruttoortoqarsimanagera missiliorneqarluni (Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoqarfik, 2023). Taamaattumik naliliisoqarpoq pisariaqassasoq maannakkut aningaasartuutit sunik tunngaveqarneriniq erseqqinnerusumik misissuisoqassasoq, taakkulu illunut assersuunneqarsinnaasunut sanilliunneqarlutik. Danmarkimi illulianut assingusunut assersuunneqarsinnaasunut suut aningaasartuutaasimanersut pillugit malussajassusermik naatsorsuisoqassaaq.

Tigusaqarnerulerneq 50 pct.-init appasinneruvoq.

Naliliisoqarpoq ajutoorutaasinnaasoq taanna annertusoq, tassa taanna Tysklandimit misissuinermit ataatsimiit tunngaveqarmat, tassani ineqarnermut akiliutini aningaasartuutit appartinnerisigut tigusinerup pitsaasumik sunnuteqarnera takutinneqarluni (Goehausen & Thomsen, 2024). Misissueqqissaarnermi ilimagineqarpoq ilinniartut ineqarfiini najugaqartut 50 pct.-ii ilinniartut ineqarfiinik sanaartorneq pissutigalugu ilinniarfimmil inissamik taamaallaat qinnuteqarsimasut. Taamaattumik naliliisoqarpoq ilinniartut ineqarfiini inissianut periarfissaqarneq annertunerusumik tigusaqarnermut qanoq annertutigisumik sunnuteqarnerneq misissueqqissaarfigneqartariaqarpoq, assersuutigalugu apersuineri immersugassatigut misissuinikkut, kisitsinik nalunaarsorneqarsimasunik misissueqqissaarnermik ilaneqarsinnaasoq.

Ineqarnermut akiliutip qaffasissusia appasippallaarpoq.

Kalaallit Nunaanni ilinniartut ineqarfiini ineqarnermut akiliutit appasinneri inuiaqatigiinni aningaasaqarnermut ingerlatseqatigiiffiullu aningaasaqarneranut naleqqiullugu pilersaarut pillugu aningaasaqarnikkut annertuumik ajutoorutaasinnaasoq. 2023-mi Aningaasaqarnermut inatsit malillugu ineqarnermut akiliut inersimasumut ataatsimut 850 kr.-nut politikikkut aalajangerneqarsimavoq, tamannalu sanaartornermi aningaasartuutit aamma illut atasinnaanerini ingerlatsinermut aserfallatsaaliuinernullu aningaasartuutit 8 %-iinut taamaallaat matussutaassalluni. Tamanna isumaqarpoq inuiaqatigiinni aningaasaqarnerup oqimaaqatigiissinnissaanut

Ajutoorutaasinnaasunik misissueqqissaarneq

appasinnerusut aamma meeqqanut inissinneqartunut aningaasartuuti annikinnerusut. Ineqarnermut akiliutip qaffasissusiata qaffannissaa pillugu politikikkut aalajangiisinnaaneq tapersersorniarlugu, pingaartumik ilinniartut ineqarfiini sanaartornermi aningaasaqarnerup qajannaatsuunissaata qulakkeerneqarnissaa siunertarlugu, ineqarnermut akiliutip qaffasissusiata qaffanneqarnera ilinniartitaani tiguisarnermut ilinniartullu ineqarfiinut qanoq sunniuteqarsinnaanersoq misissoqqissaarneqartariaqarpoq. Nalunaarusiami matumani tamatuma inuiaqatigiinni aningaasaqarnermut qanoq sunniuteqarneranut naleqqiullugu ilinniartut ineqarfiini ineqarnermut akiliutip qaffasissusiinik malussajassutsimik naatsorsuisoqarpoq.

Suliniutit sakkukillineri

Nalunaarsuiffik 10-mi ajutoorutaasinnaasunik misissueqqissaarnermi “Suliniutit sakkukillineri” ilanngunneqarpoq. Ajutoorutaasinnaasunut paaasisanut tamanut atuuppoq paasissutissat nalunaarsukkalluunnit amigaataanerisigut nalorninartoqarneratigut tamarmik pilersarmata. Naliliisoqarpoq ajutoorutaasinnaasut tamarmik sakkukillisinneqarsinnaasut imaluunniit annikillisinneqarsinnaasut, paasissutissat tunngavinnik pitsaannerusunik pilersitsinissamik siunertaqartumik misissueqqissaarnerit ingerlanneqarpata. Tamatuma periusissiami atorneqartut paasissutissat ilanngunneqartut eqqornerulersissinnaavai, tamatumalu periusissiami eqquutsitsisinnaaneq annertunerulersillugu. Tulliuttumi malussajassutsimik misissueqqissaarnermi ajutooratarsinnaaffiusutut paasineqartuni uuttuutit allanngortinnerisa sunniutaasinnaasut misissorneqarput.

Ajutoorutaasinnaasunik misissueqqissaarneq

Nalunaarsuiffik 10: Ajutoorutaasinnaasut

Ajutoorutaasinnaasut	Ilmanarnera (1-4 tamatumani 1 ilimanaateqarpallaarani)	Kingunerisinnaasai (1-4, tamatumani 1 tassalluni kingunerisinnaasai annikitsut)	Ajutoorutaasinnaasut kisitsisitaat (Ilimanaateqarneq x kingersinnaasai)	Suliniutit sakkukillineri
Ingerlatsinermi aserfallatsaaliuinermilu aningaasartuutit annikinaarlugit missilioneqarneri	4	4	16	Maannakkut aningaasartuutit sunik tunngaveqarnerinik erseqqinnerusumik misissuineq, illunullu assersuunneqarsinnaasunut sanilliusineq.
Tigusaqarnerusinnaaneq 50 pct.-init qaffasinneruvoq imaluunniit appasinneruvoq.	4	3	12	Ilinniartut ineqarfiini inissianut periarfissaqarnerup tigusaqarnerunermut qanoq annertutigisumik sunniuteqarneranik misissueqqissaarneq suliarineqarli assersuutigalugu apersuilluni immersugassatigut misissuinikkut nalunaarsukkani paasissutissanik misissueqqissaarnermik ilaneqarsinnaasoq.
Ineqarnermut akiliutip qaffasissusia appasippallaarpoq.	4	3	12	Ineqarnermut akiliutip qaffannera ilinniartitaanerni tiguisamernut ilinniartullu ineqarfiinut qanoq annertutigisumik sunniuteqarnerinik misissueqqissaarneq suliarineqarli.
Inummut ataatsimut ukiumut SI aamma inummut ataatsimut pisortanit ikiorsiissut annikinaarlugit naliliiffiqineqarsimapput	3	2	6	SI-mik pisartagaqartut pisortaniillu ikiorsiissutisartut ilaasa ukiumit ataatsimit sivikinnerusumik pisartagaqalersillugit iluarsisoqarnissaanut ukioq naallugu sulisumut ataatsimut tunniunneqartartut sillimaffigalugit misissueqqissaarneq suliarineqarli.

Nalunaarsuiffik 10: Ajutoorutaasinnaasut

Ajutoorutaasinnaasut	Ilimanarnera (1-4 tamatumani 1 ilimanaateqarpallaarani)	Kingunerisinnaasai (1-4, tamatumani 1 tassalluni kingunerisinnaasai annikitsut)	Ajutoorutaasinnaasut kisitsisitaat (Ilimanaateqarnek x kingersinnaasai)	Suliniutit sakkukillineri
Inissiisoqarnissaata ilimanaateqarnera ilinniagaqarnerit qaffasissusiinut agguarneri kukkunerulluni	3	2	6	Ilinniartitaanermi kivitsinerup sunniutaata annertussusilerneqarnera tunuliaqutaralugu Kalaallit Nunaanni meeqqanut inissinneqartunut angajoqqaat tunuliaqutaannik misissueqqissaarneq suliarineqarli.
Ilinniagaqartut piffissami soraarnerussutisiaqalersima nerat sillimaffigineqanngilaq, tamannalu ilanngaateqareerluni maannakkut nalimi annikinaarneqarluni.	4	1	4	Ilinniagaqartut ukiuisa soraarnerussutisiaqalermisamat ukioqalermek anguppasuk periusissiap atorunnaarsinneranut atorneqarsinnaaneramik erseqqinnerusumik misissuineq.
Ilinniartut ineqarfiini najugaqarnermi ingerlatsiinnartut procentiat 15 pct.-pointinit appasinneruvoq	2	2	4	Uttuutip angissusaa annertussusilerniarlugu ilinniartut ilinniartut ineqarfiini najugaqartut pillugit naammassisaqarnissamat procentimik misissueqqissaarneq ingerlanneqarli.
Ilinniartitaanermut aningaasartuutit annikinaarlugit imaluunniit annertunaarlugit missiliorneqarsimasinnaapput.	2	2	4	Aningaasat eqqornerusumik takutinniarlugit ilinniartup-qaffasissusiani ilinniartitaanermut ukiumut aningaasartuutimik misissueqqissaarneq suliarineqarli.

07

Sunnertianerm
ik
misissueqqissa
arneq

Sunnertianermik misissueqqissaarneq

Sunnertianermik misissueqqissaarneq ajutoorutaasinnaasunik pingaarnernik kiisalu isummersuutiniq allanik pingaarutilinnik naatsorsuisoqarpoq. Ajutoorutaasinnaasunik misissueqqissaarneq ajutoorutaasinnaasut pingaarnert suuneri paasineqarput, pissusissamisoorlunilu ajutoorutaasinnaasuni anginerni kisitsisitalimmik uuttuutini sunnertiassusermik misissueqqissaartoqarpat, taamaalilluni sunnertiaffiusut ersersinneqarlutik. Quppernerup tulliani Nalunaarsuiffik 11-mi sunnertiassutsimik naatsorsuinerit inernerit pillugit takussutissiaq takutinneqarpoq.

Akiusumik allangortitsinermit erniat +/- 2 pct.

Inuiaqatigiinni aningaasaqarnikkut kingunerisinnaasanik nalilersuinermit ilitersuummit takuneqarsinnaavoq akiusumik allangortitsinermit erniat sunnertiassutsimik naatsorsuinermit +/- 2 pct.-imik misilinneqassasoq. (Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoqarfik, 2015). Pitsaanerpaamik takorluuinermit akiusumik allangortitsinermit erniat 2 pct.-inut appartinneqarput, tamannalu ilanngaateqareerluni maannakkut nalit 263,6 mio. kr.-nik inerneqartitsilluni. Ajornerpaamik takorluuinermit taanna 2 pct.-imik qaffanneqarpoq, tamannalu ilanngaateqareerluni maannakkut nalit -81 mio. kr.-nik inerneqartitsilluni.

Pilersaarusionermit sanaartormilulu aningaasartuutit +/- 25 pct.

Inuiaqatigiinni aningaasaqarnikkut kingunerisinnaasanik nalilersuinermit ilitersuummit takuneqarsinnaavoq sanaartormermit aningaasartuutit +/- 25 pct.-imik misilinneqassasut. (Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoqarfik, 2015). Pitsaanerpaamik takorluuinermit aningaasartuutit 25 pct.-imik appartinneqarput, tamatumani inernerilugu ilanngaateqareerluni maannakkut nalit 69,9 mio. kr.-t. Ajornerpaamik takorluuinermit aningaasartuutit 25 pct.-imik qaffanneqarput, tamatumani inernerilugu ilanngaateqareerluni maannakkut nalit -19,8 mio. kr.-t.

Ingerlatsinermit aserfallatsaaliinermilulu aningaasartuutit

Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoqarfimmit ilisimatitsissutigineqarpoq ilinniartut ineqarfiinik ingerlatsinermit aserfallatsaaliinermullu ukiumut aningaasartuutit 275.000 kr.-ussasut. Aningaasartuutit taakku KPMG-p naliliinera malillugu appasippallaarpasimmat Social- og Boligstyrelsen (2024) Danmarkimi nalinginnaasumik inissiat pillugit paasissutissat pillugit kisitsisaataasivia tunngavigalugu malussajassutsimik naatsorsuinermit tamanna misilinneqarpoq. 2022-mi Danmarkimi inissianut nalinginnaasunut quleriaaniq sanaartormermit kvm-mut ataatsimut aningaasartuutit agguaqatigiissinnerit tunngavigalugit sunnertianermik naatsorsuisoqarpoq. Ukiumut ataatsimut kvm-mut ataatsimut Danmarkimi kisitsit 482 kr.-uvoq*, tamannalu ilinniartut ineqarfiisa 4.544 kvm-inik annertussuilerneqarnerini ukiumut 2,2 mio. kr.-nut missiliorneqarluni. Nikingassutaa 796 procentiuvoq. Periutsimi kisitsit Danmarkimeersoq atorneqarpat ilanngaateqareerluni maannakkut nali -17,9 mio. kr.-ussaaq.

Annertunerusunik tigusarneq +/- 20 pct.-point

Misissueqqissaarneq ilimagineqarpoq ilinniartut ineqarfiini najugaqartut 50 pct.-ii ilinniartut ineqarfiini sanaartortoqarnera pissutigalugu ilinniarnermi inissamik taamaallaat qinnuteqarsimasut, tamannalu annertunerusumik tigusarneqartut taaneqarluni. Pitsaanerpaamik takorluuinermit annertunerusumik

* Social- og Boligstyrelsenimi paasissutissat akilgassanik ukuninga tunngaveqarput: imermut akitsuut, kuuffissuaqarnermut akitsuut, eqqagassalerineq, sillimmasineq, nukissamik atuineq, allaffissormermit akiliutit, eqqiaaneq, nalinginnaasumik aserfallatsaaliineq, pilersaarutaasumik piffissalersukkamilu aserfallatsaaliineq aamma nutarterineq, nuuttoqarnerani iluarsaassineq (A- aamma B-mik aqqissuussineq).

Sunnertianermik misissueqqissaarneq

tigusaqarneq 20 pct.-pointinut qaffanneqarpoq, tamatumalu inernalugu ilanngaateqareerluni maannakkut nali 37,3 mio. kr. Ajournerpaamik takorluuinermi annertunerusumik tigusaqarneq 20 pct.-pointinik appartinneqarpoq, tamatumalu inernalugu ilanngaateqareerluni maannakkut nali 16,1 mio. kr.

Ineqarnermut akiliut

Kalaallit Nunaanni ilinniartut ineqarfiini inissiani ineqarnermut qaammammut akiliut Aningaasaqarnermut inatsisikkut inersimasumut ataatsimut 850 kr.-nut aalajangerneqarsimavoq (Aningaasanut inatsit, 2023). Ineqarnermut akiliut taanna Kalaallit Nunaanni ilinniartitaanikkut periarfissat siuarsarniarlugit politikikkut aalajangerneqarsimavoq. Ineqarnermut akiliut appasippallaartut nalilernerqarmat ineqarnermut akiliut 50 aamma 100 pct.-imik qaffallugu malussajassutsimik naatsorsuineq misilinneqarpoq. 50 pct.-imik qaffaanermi ilanngaateqareerluni maannakkut nali 36,9 mio. kr.-niussaaq, tamannalu sanaartornermut, ingerlatsinermit aserfallatsaaliinermullu aningaasartuutit 14 pct.-iinut matussusiisinnaalluni. 100 pct.-imik qaffaanermi ilanngaateqareerluni maannakkut nali 48,8 mio. kr.-niussaaq, tamannalu sanaartornermut, ingerlatsinermit aserfallatsaaliinermullu aningaasartuutit 21 pct.-iinut matussusiisinnaalluni. Ineqarnermut akiliutit qaffanneri taamaalilluni inuiaqatigiinni aningaasaqarnikkut immiut akilersinnaassusermut qajannaallisaanermik qaffaassaaq.

Nalunaarsuiffik 11: Sunnertianermik misissueqqissaarneq, ilangaateqareerluni maannakkut nalit kr.

Kisitsisit pingaarnerit	Isummersutit atorneqartut	Pitsaanerpaamik takorluuineq	Ajornerpaamik takorluuineq	Oqaseqaat
Akiusunik allannguineri erniat +/- 2 pct.	FM-ip erniatut innersuussutaa*	263,6 mio. kr.	-81 mio. DKK	Pitsaanerpaamik takorluuineri akiusunik allannguineri erniat 2 pct.-imik appartinneqarput. Ajornerpaamik takorluuineri taanna 2 pct.-imik qaffanneqarpoq.
Pilersaarusiomeri sanaartormilu aningaasartuutit +/- 25 pct.	188,8 mio. kr.	69,9 mio. kr.	-19,8 mio. kr.	Pitsaanerpaamik takorluuineri pilersaarusiomeri sanaartormilu aningaasartuutit 25 pct.-imik apparneqarput, ajornerpaamillu takorluuineri 25 pct.-imik qaffanneqarlutik.
Inerlatsineri aserfallatsaaliuineri aningaasartuutit	275.000 kr.	25 mio. kr.	-17,9 mio. kr.	Pitsaanerpaamik takorluuineri nali Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoqarfimmit ilisimatitsissutigineqartoq atorneqarpoq. Ajornerpaamik takorluuineri 2022-mi Danmarkimi ukiumut ataatsimut kvm-mut ataatsimut aningaasartuutit agguaqatigiissinneriu atorneqarput.
Annertunerusunik tigusaqarneq +/- 20 pct.-point	50 pct.	37,3 mio. kr.	16,1 mio. kr.	Pitsaanerpaamik takorluuineri tigusaqarnerneq 20 pct.-pointinik qaffanneqarpoq, ajornerpaamillu takorluuineri 20 pct.-pointinik apparneqarluni.
Ineqarnermut akiliut	850 kr.	48,8 mio. kr.	36,9 mio. kr.	Pisumi tassani pineqarpoq ajornerpaamik takorluuineq, ineqarnermut akiliut 50 pct.-imik qaffanneqarluni. Pitsaanerpaamik takorluuineri ineqarnermut akiliut 100 pct.-imik qaffanneqarpoq.

* Akiusunik allannguineri erniat misissueqqissaarneri atorneqartoq tassaavoq Aningaasaqarnermut ministereqarfimmeersoq aamma 0-35 ukiulinnut 3,5 pct.-iulluni, 36-70-nik ukiulinnut 2,5 pct.-iulluni aamma 70-inik ukiqalereermeri 1,5 pct.-iulluni.

08

Piujuartitsineq tunngavigalugu ineriartortitsin eq

Piujartitsineq tunngavigalugu ineriartortitsineq

Immikkoortumi matumani Nuummi ilinniartut ineqarfiinik sanaartornerup malitsigisaanik piujartitsilluni ineriartorneq misissoqqissaarneqassaaq. Aningaasaqarnikkut kingunerisinnaasanik nalilersuinerup saniatigut sunniutinik nalilerneqarsinnaanngitsunik aamma naliliisoqarpoq. Kisitsisit atorlugit misissueqqissaarneq immikkoortunut marlunnut avinneqarpoq, inuuniarnikkut avatangiisitigullu pilersaarummik piujartitsinnaaneq, kiisalu nunap immikkoortuani nunalu tamakkerlugu ineriartorneq misissoqqissaarneqarluni, inuiaqatigiinni aningaasaqarnikkut kingunerisinnaasanik nalilersuinerup ilitsersuut naapertorlugu (Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoqarfik, 2015).

Misissueqqissaarnerup ilaani pingaarnertigut naliliisoqarpoq Nuummi ilinniartut ineqarfia nutaaq Nuup aamma kalaallit nunaanni inuiaqatigiinnut tamarmiusumut piujartitsisumik ineriartornermut pitsaasumik iluaqutaajuaartoq.

Inuuniarnikkut avatangiisitigullu piujartitsineq

Ilinniartitaaneq peqqissuunerlu

Ilisimatusarnerit takutippaat qaffasinnerpaamik ilinniarnert naammassineqartut nalinginnaasumik pitsaanagerusumik peqqinnerulernerup atassuteqartut. Inuit peqqinnerulerpata taamaalillunilu sivilisinerusumik inuulerpata tamanna arlalitsigut inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut sunniuteqassaaq. Assersuutigalugu peqqinnarnerusumik inuusaaseqarneq inooriaatsip kingunerisaanik nappaatit ikinnerulerlutik, tamatumalu peqqinnissaqarfimmuut aningaasartuutit appartissallugit. Paarlattuanik sivilisinerusumik inuunerulernerup kingunerisaanik utoqqalinersiutit akilernerinut atasunik aningaasartuutit amerlanerulissallutik. Ilinniartitaanerup peqqinnerullu akornanni ataqatigiittoqarnera Conti ilaanillu uppersarnerqarpoq (2010), paasineqarluni atuartsinerup peqqinnerullu akornanni ataqatigiilluortoqartoq. Paasineqarpoq pingaartumik ilinniartitaaneq inersimasuni peqqinnissakkut pissutsit assigiinnginnerisa nassuiarnerinut pingaarteqartuusoq. Zajacova & Lawrence (2018) taamaaqataani isumaqarlutik inersimasut sivilisinerusumik ilinniarsimasut sivilisinerusumik peqqinnarnerusumillu inuusartut. Ilinniartitaanerup peqqinnermut sunniutaata annertussusaa misissueqqissaarnermi matumani annertussusilernissaa naliliiffiqarsinnaanngilaq. Naliliisoqarpoq sunniutaata ilanngunneqarnera ilanngaateqareerluni maannakkut nalip qaffasinnerulerneranik kinguneqassasoq, annikitsuqaqamilli, killormut sammisut sunniutaasut pissutigalugit.

Ilinniartut ineqarfiinik sanaartornermi avatangiisinut sunniutit

Ilinniartut ineqarfiinik sanaartorneq sanaartornermi atortussatigut, atortussanik assartuinikkut kiisalu sanaartornerup nalaani nukimmik atuinikkut avatangiisinut silallu pissusaanut toqqaannartumik ajortumik sunniuteqassaaq. Aalborg Universitetimi ilisimatusarnerup takutippaa Danmarkimi illup atasinnaanerani tamarmik silap pissusaanut sunniutit tamarmiusut ukiumut ataatsimut kvm-mut ataatsimut CO2 5,89-imiit 14,41 kg-imut allanngorartut piffissaq ukiut 50-it isigigaanni (Tozan et al. 2023) Nuummi ilinniartut ineqarfiini 4.544 kvm-mik ataatsimut annertussuseqartillugu suliariumannittussarsiuunneqarmat ukiut 50-it missaanni ilinniartut ineqarfiisa silap pissusaanut sunniutaa ukiumut ataatsimut CO2e 26.764 - 65.479 kg-t missaaniissaaq. Missiliuinermi tassani sumiiffimmi tassani illut isarterneqarneri sillimaffiqeqanngillat.

Piujartitsineq tunngavigalugu ineriartortitsineq

Ilinniartitaanerit qaffassisusisa qaffannerini avatangiisinut sunniutit

Ilinniartitaanerit qaffassisusisa qaffannerini aamma avatangiisinut sunniuteqarnissaat naatsorsuutigineqarpoq. Taamaattorli sunniutit ilinniartut ineqarfiinik sanaartornermiit ingerlatsinermiillu toqqaannanginnerullutik. Kalaallit Nunaanni ilinniartitaanerit qaffassisusisa kivinneqarnissaat siunertaralugu ilinniartut ineqarfiinik sanaartorneq avatangiisinut pitsaasumik ajortumillu sunniuteqarpoq. Pitsaasumik sunniutit tassaanerupput ilinniartitaanerit qaffassisusisa qaffasinneruneri avatangiisimik qaammaasaqarnerunermik kinguneqartitsisarnera, piujartitsinerup iluani akisussaassuseqartumik atuisoqalerluni nutaaliortoqalerlunilu (Uddin, 2014; Li & Ullah, 2022; Özbay & Duyar, 2022). Akerlianillu ajortumik sunniutit tassaanerusarlutik inuiaqatigiinni annertunerusumik atuilernerq CO2-millu aniatitsinerulerneq, piffissap inuuffiusup ingerlanerani qaffasinnerusumik isertitaqarnerup aningaasaqarnikkullu siuariarnerup malitsigisaanik (York et al., 2003; Wang et al., 2023). Ilinniartitaanerit qaffassisusisa qaffannerisigut sunniutit annertussusisa annertussusilernissaat misissueqqissaarnermi matumani naliliiffigineqarsinnaanngillat. Taamaattorli naliliisoqarluni sunniutit ilanngunneqarneri avatangiisinut ajortumik sunniuteqarnermik kinguneqassasut.

Nunap immikkoortuani nunalu tamakkerlugu kingunerisinnaasai.

Nuttarsinnaaneq

Ilinniartitaanerup nuttarsinnaanermut sunniuteqarnera arlalinnik sammiveqarsinnaavoq. Nalinginnaasumik isigalugu Kalaallit Nunaanni nunami nuttarsinnaassuseq qaffasippoq (Naatsorsueqqissaartarfik, 2024e), tassungalu atasumik ilinniartut ineqarfiinik sanaartorneq nutaaq taamatut nuttarsinnaanerup annertusineratigut ilinniartitaanikkut periarfissat qaffassinnaallugit. Aammattaq ilinniartitaanerup isersinnaaneq periarfissaqarnerlu suliatigut nuttarsinnaanermut pingaaruteqarluni, akissarsiaqartut suliaqarfinni nuussinnaanermut periarfissaqarlutik aamma ilinniarsimasuunnginnermiit ilinniagaqalersinnaanermut periarfissaqalerlutik (Høgedahl & Krogh, 2020). Ilinniartut ineqarfiannik nutaamik sanaartorneq aamma inuit nuttarnersinnaanerannut iluaqutaasinnaavoq, tassa inuusuttut amerlanerusut pitsaanerusumik piginnaasaqalernissamut, atorfitsigut periarfissat pitsaanerulernissaannut periarfissaqalerlutik taamaalillunilu inuuniarnermi aningaasaqarnikkut inissisimanerat pitsaanerulersinnaalluni. Ilinniartut ineqarfiat ilinniarnissamut aningaasaqarnikkut nunallu ilaani aporfiiit annikillisinernerit iluaqutaasinnaavoq, tamanna kalaallinut inuusuttunut ilungersunartut ilaaniilluni (Naatsorsueqqissaartarfik, 2024e).

Sulisinnaasut

Kalaallit Nunaata imminut napatinnerusumik inuiaqatigiinnut ingerlanissaa pillugu politikikkut isumaqatigiittoqarpoq, tamannalu siuariartorneq namminersortunilu suliffeqarnerit tunngavigalugit aningaasaqarnermik attanneqarsinnaasumik pisariaqartitsilluni. Sulisinnaasuni qinigassat piumasagaqarnerillu akornanni pitsaasumik naapertuuttoq suliffeqarneq ingerlalluortoq anguniakkap taassuma angunissaanut pingaaruteqarpoq. Ilinniartitaanikkut periarfissat annertunerusut sulisinnaasut piginnaasaasa pitsaanerulernissaannik pingaaruteqarluinnarput, tamatumalu tamatumani naapertuuttoqarnera

Piujartitsineq tunngavigalugu ineriartortitsineq

pitsaanerulersissallugu aamma namminersortuni pisariaqartumik siuariartoqarneranut ikofartuissalluni (Høgedahl & Krogh, 2020). Ullumikkut Kalaallit Nunaanni sulisinnaasut ilarpassui suliffissaaleqisuupput imaluunniit suliffeqarfiit avataaniillutik. Ilinniartitaanikkut periarfissat pitsaanerulernerilul suliffissatigut qinigassat amerlanerulernerinik kinguneqarsinnaavoq, tamannalu suliffeqarfiit nunallu aningaasaqarnikkut siuariarneranut iluaqutaasinnaalluni aamma inuiaqatigiit imminut napatinnerusut pillugit anguniakkamut ikorfartuisinnaalluni. (Høgedahl & Krogh, 2020).

Illoqarfinnut anginernut nutserneq

1960-ikkunnili innutaasut illoqarfinni anginerusuni sakkortuumik amerlisimapput, tamatumunngalu pissutaalluni nalinginnaasumik innuttaasut amerleriarsimaneri, kisianni aamma illoqarfinnut nutserneq annertunerulersillugu. 1989-imi innuttaasut 19 pc.-ii Nuummi najugaqarput, akerlianilli 2024-mi kisitsit 35 pct.-inut qaffassimalluni. (Naatsorsueqqissaartarfik, 2024e). Ilinniartut ineqarfianni nutaamik sanaartorerup malitsigisaanik ilinniarnissamut periarfissat qaffanneri pitsaanerulernerilu naatsorsuutigineqarpoq tassunga tunngasut suli annertunerulersissagai.

Inuussutissarsiutinik ineriartortitsinerit

Ilinniartut ineqarfiat Nuummi nunami suliffeqarfiit eqiterunnerpaaffianni inissinneqartussaammat (Naatsorsueqqissaartarfik, 2024b), ilinniartut takkussuunnerat tamaani sulisinnaasut pitsaanerulernerinut iluaqutaassaaq. Naak tamanna nunaqarfinnit najugaqarfinniillu mikinerusuniit sulisinnaasut aallarnernannik kinguneqaraluartoq tamatuma ilinniagaqarnikkut qaffasissuseq qaffassavaa ilinniagaqartullu pissarsiarisartagaat isertitaasa qaffanneri kalaallit nunaata aningaasaqarneranut ataatsimut isigalugu pitsaasumik iluaqutaassaaq.

09

Tapiliussat

Tapiliussat

Atuakkat

- Conti, G., Heckman, J., & Urzua, S. (2010). The education-health gradient. *American Economic Review*, 100 (2). 234–38.
- Danmarks Statistik. (2024). Sumiiffik najugaqarfiusoq, naggueqarfik, ilinniagaqarneq naammassisimasaq qaffasinnerpaaq, ukiut suaassuserlu malillugit innuttaasut ilinniagaqarnikkut naammassisimasaat qaffasinnerit (15-69-inik ukiullit [HFUDD11]. <https://www.statistikbanken.dk/statbank5a/selectvarval/define.asp?PLanguage=0&subword=tabel&MainTable=HFUDD11&PXSId=238417&tablestyle=&ST=SD&buttons=0>
- Ilinniartitaanermut, Kultureqarnermut Ilageeqarnermullu Naalakkersuisoqarfik. (2019). Ilinniartut ineqarfii pillugit immikkoortumut pilersaarut 2019. *Naalakkersuisut*. 1-44. <https://naalakkersuisut.gl/-/media/publikationer/uddannelse/2019/sektoerplan-for-kollegier-2019-web.pdf>
- Djaba, T. (2022). The impact of campus housing on student academic performance, retention & graduation. *University of Connecticut*. 1-5.
- Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoqarfik. (2015). Inuiaqatigiinni aningaasaqarnikkut kingunerisinnaasanik naliliinernik saqqummiussinissamat ilitsersuut. *Naalakkersuisut*. 1-28.
- Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoqarfik. (2019). Utertinnera. Allakkap ili. 6177779
- Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoqarfik. (2023). Aserfallatsaaliineq pisariaqartoq: 2023-mut Nuna Tamakkerlugu Pilersaarusiorneq pillugu Nassuiaat. *Naalakkersuisut*: 1-196. <https://naalakkersuisut.gl/-/media/publikationer/finans/2023/nunatamakkerlugu-pilersaarusiorneq-digitale-version-2023-05-03.pdf>
- Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoqarfik. (2024). Inissiinerit amerlassusiisa ineriartorneri pillugit ilisimatitsissut (amerlassusii aningaasaqarnerlu). Allakkap ili. 24571788.
- Aningaasanut Inatsit. (2023, L nr. 73 af 24/11/2023). 2024-mut Aningaasanut inatsit pillugu Inatsisartut inatsisaat. *Naalakkersuisut*.
- Aningaasaqarnermut ministeriaqarfik. (2023). Inuiaqatigiinni aningaasaqarnikkut kingunerisinnaasanik nalilersuineri ilitsersuut. https://fm.dk/media/27314/vejledning-i-samfundsoekonomiske-konsekvensvurderinger-juni-2023_web-a.pdf
- Goehausen, J. & Thomsen, S.L. (2024). Housing costs, college enrollment, and student mobility. v *Institute of Labor Economics (IZA)*. 1-81.
- Naatsorsueqqissaartarfik. (2024a). Piffissaq, nunap ilaanut, najugaqarfimmut, ukiunut suaassutsinullu agguarlugit najugaqavissut akornanni qaammammut ataatsimut suliffissaaleqisut amerlassusiisa suliffissaaleqisullu procentiat agguaqatigiisillugu [ARDLED3]. https://bank.stat.gl/pxweb/da/Greenland/Greenland_AR_AR40/ARXLED3.px/
- Naatsorsueqqissaartarfik. (2024b). Kommunit, immikkoortut piffissarlu malillugit suliffeqarfiit amerlassusaat [ESD3A]. https://bank.stat.gl/pxweb/da/Greenland/Greenland_ES_ES01/ESX3A.px/table/tableViewLayout1/

Tapiliussat

Atuakkat

- Naatsorsueqqissaartarfik. (2024c). Piffissaq, kommuni, ikiorsiissutit immikkoortullu malillugit sulinggifeqarallannermi ikiorsiissutit meerartaarnermilu ullormusiat [SOD006]. https://bank.stat.gl/pxweb/da/Greenland/Greenland_SO_SO30/SOX006.px/
- Naatsorsueqqissaartarfik. (2024d). Inuusuttunut ilinniartitaanerni naammassisaqarneq 2023. <https://stat.gl/publ/da/UD/202404/pdf/2023%20gennemfoersel%20paa%20ungdomsuddannelserne.pdf>
- Naatsorsueqqissaartarfik. (2024e). Kalaallit Nunaat kisitsisinngorlugu 2024. 1-36. <https://stat.gl/publ/da/GF/2024/pdf/Gr%C3%B8nland%20i%20tal%202024.pdf>
- Naatsorsueqqissaartarfik. (2024f). Suliffissaaleqisut sulisinaasullu 2022-mi. <https://stat.gl/publ/da/AR/202317/pdf/2022%20Ledighed%20og%20arbejdsstyrke.pdf>
- Naatsorsueqqissaartarfik. (2024g). Piffissaq, kommuni, ikiorsiissutit, ukiut immikkoortullu malillugit pisortanit ikiorsiissutit [SOD004]. https://bank.stat.gl/pxweb/da/Greenland/Greenland_SO_SO20/SOX004.px/
- Naatsorsueqqissaartarfik. (2024h). Ilinniarterup allartinneraniit ukiuni 1-10-mi ilinniartitaanikkut killiffik nunami agguarlugu, 2003-2023 [UDDISC11L]. https://bank.stat.gl/pxweb/da/Greenland/Greenland_UD_UD60_UD6040/UDXISC11L.px?rxid=UDXISC11L17-10-2024%2012:52:33
- Høgedahl, L., & Krogh, C. (2020). Kalaallit Nunaanni sulisinnaasut pillugit misissiuineq. *Aalborg Universitet*, 1-73.
- Ilisimatusarfik. (2024). Ilisimatusarfiup ukiumut nalunaarusiaa 2023. <https://7f940795.flowpaper.com/IlisimatusarfiksArssrapport2023/#page=1>
- Li, X., & Ullah, S. (2022). Caring for the environment: How CO2 emissions respond to human capital in BRICS economies? *Environmental Science and Pollution Research International*, 29(12), 18036-18046.
- Naalakkersuisut. (2024). Siusinaartumik pensionisiat pillugit inatsisip nalilersuiffiginera *Nassuiaat*
- Naalakkersuisut. (22/03-2024). Akileraartarnikkut akitsuusiisarnikkullu aaqqissuusseqqinneq piviusunngorpoq *Tusagassiuutinut nalunaarut/1*>. https://naalakkersuisut.gl/Nyheder/2024/03/2603_stenbider?sc_lang=kl-GL
- Özbay, F., & Duyar, I. (2022). Exploring the role of education on environmental quality and renewable energy: Do education levels really matter? *Current Research in Environmental Sustainability*, 4, 100185.
- Social- og Boligstyrelsen. (2024). Naatsorsuutit pillugit kisitsisitigut paasissutissat. <https://boligstat.dk/regngstatW/Regnindex.html>
- Sullissivik. (2024). Ilinniagaqarnerisiutit. https://www.sullissivik.gl/Emner/Uddannelse/Uddannelsesstotte_og_studielaan/Uddannelsesstotte?sc_lang=da

Tapiliussat

Atuakkat

- Tozan, B., Olsen, C. O., Sørensen, C. G., Kragh, J., Rose, J., Aggerholm, S., & Birgisdóttir, H. (2023). Nutaamik sanaartornerup silap pissusaanut sunniutai: Analytisk grundlag til fastlæggelse af ny LCA baseret grænseværdi for bygningers klimapåvirkning fra 2025. (1 udg.) *Institut for Byggeri, By og Miljø (BUILD)*, Aalborg Universitet. BUILD Rapport Bind 2023 Nr. 21.
- Uddin, M.M. (2014). Causal relationship between education, carbon dioxide (CO₂) emission and economic growth in Bangladesh. *Global Journal of Human-Social Science*, 14(6), 60-67.
- VIVE. (2021a). Iniissiinerit qanoq ittuunerisa meeqqat inissinneqarsimasut atuarfimmi angusaannut pingaaruteqarneri. 33-34. <https://www.vive.dk/media/pure/16001/5419123>
- VIVE. (2021b). Kalaallit Nunaanni ilinniartitaanermi ilungersunartut: Aningaasalersuineq kajumissaatillu. 30-31. <https://www.vive.dk/media/pure/16296/5830029>
- Wang, Q., Li, L., & Li, R. (2023). Does improvement in education level reduce ecological footprint? A non-linear analysis considering population structure and income. *Journal of Environmental Planning and Management*, 66(8), 1765–1793.
- York, R., Rosa, E., & Dietz, T. (2003). Footprints on the earth: The environmental consequences of modernity. *American Sociological Review*, 68(2), 279–300.
- Zajacova, A. & Lawrence, E.M. (2018). The relationship between education and health: Reducing disparities through a contextual approach. *Annual Review of Public Health*, 39. 273-289.
- Økonomiministeriet. (2024). Faktaark. <https://www.oem.dk/media/9831/faktaark-temakapitel.pdf>

kpmg.com/socialmedia

Saqqummiusseq manna sammisamik ataatsimik nalinginnaasumik taamaallaat misissuineruvoq aamma inuit ataasiakkaat imaluunniit immikkoortuni aalajangersimasuni pissutsinik suliaqarnissamik siunertaqarnani. Paasissutissanik eqqortunik piffissarlu eqqorlugu tunniussinissaq KPMG-mit anguniarneqaraluartoq paasissutissat piffissami tiguneqarnerini eqqoqqissaarneri imaluunniit sulii siunissami eqqoqqissaartuunerinut KPMG qulakkeerisinnaanngilaq. Pissutsit pineqartut sukumiisumik misissuinermik tunngaveqartumik siumoortumik siunnersuisoqartinnagu paasissutissat taamaattut tunuliaqutaralugit iliuseqartariaqanngilaq.

KPMG-p taaguutaa ilisarnaataalu nioqqutissatut ilisarnaataavoq nunarsuaq tamakkerlugu suliffeqarfiup KPMG-mi suliffeqarfiit ilaasortaasunit akuersissutitut atorneqartoq.

© 2024 KPMG P/S, Danmarkimi ingerlatseqatigiiffik piginneqatigiiffiusoq aamma KPMG International Limited, tuluit nunaanni killeqartumik akisussaaffeqarluni ingerlatseqatigiiffimmut atassuteqartut suliffeqarfiit ilaasortaasut KPMG-mi nunarsuarmi attaveqatigiinnut ilaasortaasoq. Pisinnaatitaaffiit tamarmik kisermaassaapput.

Document Classification: KPMG Confidential